

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ, ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ТА
ТУРИЗМУ
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Заочна форма навчання, 2 курс

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

«Фінансові механізми сталого розвитку продовольчого сектору ЄС»

2мФМ 10578602 КРБ

Розробив студент гр. 2мФМ
__._.2024 р. _____ А.В. Васенко
Керівник дипломної роботи
__._.2024 р. _____ І.В. Левченко
Консультанти:
із глобальної економіки
__._.2024 р. І.Б. Чичкало-Кондрацька
із міжнародних стратегій економічного
розвитку
__._.2024 р. А.А. Буряк
із Європейської стратегії України
__._.2024 р. І.В. Левченко

Робота допущена до захисту:
Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та туризму
__._.2024 р. _____ І.Б. Чичкало-Кондрацька

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	6
1.1. Суть та значення «сталого розвитку» суспільства.....	6
1.2. Світовий досвід формування концепції сталого розвитку.....	13
1.3. Концепція сталого розвитку України	22
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ.....	32
2.1. Формування фінансових механізмів сталого розвитку соціально-економічної системи	33
2.2. Фінансова складова інституційного забезпечення сталого розвитку продовольчого сектору	39
2.3 Фінансові механізми сталого розвитку продовольчого сектору ЄС	49
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ.....	60
3.1. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення	60
3.2. Сталий розвиток: посилення продовольчої безпеки в країнах ЄС	65
3.3. Пріоритетність міжнародного економічного співробітництва України та ЄС у досягненні цілей розвитку	73
Висновки до розділу 3.....	77
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Світова економіка регулярно страждає від «заворушень» і невизначеності та переживає глобальні «шоки». Кризова ситуація загострює низку взаємопов'язаних явищ як антропогенного, так і суто економічного характеру: зміна клімату, деградація природних екосистем, забруднення води, збільшення кількості техногенних катастроф, зростання цін на продукти харчування, неефективні інвестиції. Усе це ускладнює ситуацію і не лише погіршує її соціально-економічні та екологічні проблеми суспільного розвитку, але й гостро ставить питання щодо вибору вектора розвитку людської цивілізації, що потребує наукового обґрунтування, правового положення та впровадження, а також концепцію практичного впровадження.

У процесі переходу країн світу до моделі сталого розвитку можливе досягнення балансу інтересів усіх економічних суб'єктів світової економіки шляхом державного впливу, моніторингу екологічного виробничого процесу та створення ефективних міжнародних відносин шляхом структурування організацій та економічного співробітництва.

Європейський Союз є зачинателем сталого розвитку та прийняв стратегію Європейської зеленої угоди (EGD). До 2030 року реалізація стратегії Європейського економічного співтовариства зробить ЄС конкурентоспроможною та з ефективно функціонуючою глобальною економікою. Досвід ЄС позитивно вплинув на впровадження принципів сталого розвитку в повсякденну бізнес-практику в інших країнах світу, зокрема в Україні також. Це передбачає використання механізмів міжнародного економічного співробітництва для забезпечення синергії векторів економічного, соціального та екологічного розвитку всіх країн світу, забезпечуючи тим самим безпечне та комфортне життя людства на всій планеті. Ця проблема свідчить про обґрунтованість і велике практичне значення досліджень даної теми.

Об'єкт кваліфікаційної магістерської роботи це процес сталого розвитку продовольчого сектору ЄС.

Предмет кваліфікаційної магістерської роботи теоретико-методичні та прикладні аспекти формування фінансових механізмів сталого розвитку продовольчого сектору ЄС.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи визначення сутності та закономірностей формування фінансових механізмів сталого розвитку продовольчого сектору ЄС.

Відповідно до мети поставлено наступні завдання:

- встановлення суті та значення «сталого розвитку» суспільства;
- дослідження світового досвіду формування концепції сталого розвитку;
- визначення фінансової складової інституційного забезпечення сталого розвитку продовольчого сектору;
- аналіз фінансових механізмів сталого розвитку продовольчого сектору ЄС;
- встановлення перспектив посилення продовольчої безпеки в країнах ЄС;
- визначення пріоритетності міжнародного економічного співробітництва України та ЄС у досягненні цілей розвитку.

Методи дослідження: теоретичні – аналізу та синтезу, індукції та дедукції, історичного та логічного, причинно-наслідковий (каузальний); емпіричні методи: статистичний, табличний, графічний та ін.

Отримані результати та їх новизна: визначення сутності, закономірностей та пріоритетів формування фінансових механізмів сталого розвитку продовольчого сектору ЄС, у процесі переходу до інновацій, циркулярної економіки та економічного зростання.

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

1.1. Суть та значення «сталого розвитку» суспільства

Термін «сталий розвиток» став популярним у 1980-х роках як у миротворчих стратегіях, так і в книзі «Наше спільне майбутнє» 1987 р.. Широкомасштабні дискусії щодо наслідків сталого розвитку для наукових досліджень, розробки політики та дій.

Сталий розвиток відноситься до розвитку, який задовольняє потреби нинішнього населення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [11].

Ця концепція була вперше запропонована ООН у 1987 році [7].

Необхідність сталого розвитку в різних країнах пов'язана зі зростанням населення, сучасною науково-технічною революцією, кризовим станом біосфери Землі та зниженням відтворюючих, асиміляційних і рекреаційних можливостей під впливом чинників навколишнього середовища. Надмірне технічне навантаження на природу через втручання людини.

Сталий розвиток відноситься до концепції зміщення фокусу розвитку з короткострокових економічних переваг на довгостроковий розвиток, одночасно досягаючи балансу між економічними, соціальними та екологічними міркуваннями [8]. Сталий розвиток вимагає інтегрованого підходу до економічних, екологічних і соціальних рішень, а не послідовного підходу. Такий тип розвитку є складним процесом взаємодії державних органів, громадянського суспільства та приватного сектору. Сталість має подібне значення до сталості, але використовується в ситуаціях більш

обмеженого характеру, таких як стійкість компанії або сталість конкретного проекту.

Сталий розвиток не є простим вирішенням усіх людських проблем. Це лише визначення ідеології, яке містить фактично запропоновані рішення Резолюції Організації Об'єднаних Націй спрямовані на вирішення багатьох ключових проблем XXI століття.

Сучасний світ, особливо країни, що розвиваються, стикається з економічною та екологічною кризами. Руйнування навколишнього середовища неминуче призводить до ослаблення економіки, що, у свою чергу, призводить до соціальної дезінтеграції. Не можна ігнорувати зв'язок між екологічним і соціально-економічним занепадом [15].

У 1983 році Всесвітня рада економічного розвитку заснувала Комісію Брундтланда для розробки порядку денного глобальних змін. Важливою частиною програми є пропозиція довгострокових екологічних стратегій сталого розвитку до 2000 року і надалі. Існують різні підходи до включення стійкості в процес прийняття рішень. Ці методи включають екологічні, економічні та соціально-політичні показники. Сталий розвиток є необхідною умовою сталого розвитку, але не достатньою умовою. Останнє вимагає тонкого балансу між політикою та пріоритетами соціального, екологічного та економічного розвитку. Охорона навколишнього середовища є економічним і етичним питанням. Компанії-забруднювачі зобов'язані нести повну екологічну вартість своєї діяльності це лише справедлива угода [11].

Історично розквіт і занепад цивілізацій були нерозривно пов'язані з непередбачуваними змінами клімату та раціональним використанням різноманітних природних ресурсів. Коли гострий голод і дефіцит руйнують середовища існування, ці порушення спустошують популяції, знищують їх частини та впливають на геополітику.

До XX століття не було чітких доказів того, що зміна клімату викликана впливом людини [14]. Нехтування навколишнім середовищем, особливо

природними ресурсами, вважається основною причиною серйозних проблем у раніше багатих регіонах.

Зараз світ стикається з проблемами, пов'язаними зі зміною клімату та погіршенням навколишнього середовища, спричиненими діяльністю людини.

Промисловий розвиток, який почався приблизно в середині XIX століття, призвів до дефіциту ресурсів і екологічних проблем. Промислова діяльність створює проблеми забруднення на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Масштаби та інтенсивність освоєння ресурсів Землі у XX столітті мали значний вплив на ключові елементи біосфери, тобто атмосферу, ґрунтовий покрив та біорізноманіття. В основному це пов'язано з швидкою індустріалізацією, вирубкою лісів та урбанізацією.

Конкуренція за використання ресурсів і економічне зростання зростає, особливо після Другої світової війни. Безсумнівно, що відбудова тогочасного соціально-економічного ладу була складною [19]. Однак деякі невивіркові та відчайдушні методи руйнування екосистем призвели до нинішніх занепокоєнь щодо потенційних загроз для виживання людей та інших видів.

На межі XIX-го і XX-го століть соціальна відповідальність стала ключовим словом майже для всіх, хто причетний до покращення умов життя людини. Ця однастороння популярність свідчить про те, що соціальна відповідальність та сталий розвиток звертається до людського духу, що, безперечно, похвально.

З моменту публікації «Нашого спільного майбутнього» було докладено значних зусиль для розробки керівних принципів або принципів сталого розвитку [13]. Без таких вказівок, звичайно, неможливо визначити, чи є політика чи дія стійкою, чи дія є стійкою.

Розробка такої політики є серйозним викликом, оскільки, як визнала Комісія Брундтланд, економічні та соціальні системи та екологічні умови значно відрізняються від країни до країни.

Немає універсальної моделі чи програми, і кожна країна повинна знайти ту, що відповідає її контексту, потребам, обставинам і можливостям.

Концепції у формі стратегій, інструментів, ідей і моделей є нашою зброєю для сталого розвитку.

Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище та розвиток визначає концепцію сталого розвитку та перераховує 18 принципів сталого розвитку[4]:

1. Людина має право на здорове і продуктивне життя в гармонії з природою.

2. Сучасний розвиток не повинен шкодити розвитку та екологічним потребам теперішнього та майбутніх поколінь.

3. Країни мають суверенне право використовувати власні ресурси, а не завдавати шкоди навколишньому середовищу за межами своїх кордонів.

4. Держави повинні прийняти міжнародне право, яке передбачає компенсацію за шкоду, заподіяну діяльністю під їхнім контролем і за межами їхніх кордонів.

5. Країни повинні вживати превентивних заходів для захисту навколишнього середовища.

6. Для досягнення сталого розвитку захист навколишнього середовища є невід'ємною частиною процесу розвитку і не може розглядатися окремо від процесу розвитку.

7. Викорінення бідності та зменшення відмінностей у рівнях життя в усьому світі є важливими умовами сталого розвитку та задоволення потреб переважної більшості людей.

8. Країни повинні працювати разом, щоб зберегти, захистити та відновити здоров'я та цілісність екосистем Землі. Розвинені країни визнають відповідальність за сталий розвиток.

9. Країни повинні скоротити та ліквідувати нестабільні моделі виробництва та споживання та впроваджувати відповідну політику у сфері народонаселення.

10. Екологічні проблеми найкраще вирішувати за участю всіх небайдужих громадян. Національні органи влади повинні заохочувати та стимулювати участь громадськості шляхом всебічного надання екологічної інформації.

11. Країни повинні прийняти відповідні закони про охорону навколишнього середовища та розробити національні закони про відповідальність за наслідки забруднення та іншу шкоду навколишньому середовищу.

12. Країни повинні співпрацювати, щоб сприяти побудові відкритої міжнародної економічної системи та сприяти економічному зростанню та сталому розвитку всіх країн. Екологічна політика не повинна використовуватися як несправедливий засіб обмеження міжнародної торгівлі.

13. Забруднювачі повинні нести витрати, пов'язані з забрудненням навколишнього середовища.

14. Держави повинні попереджати одна одну про стихійні лиха або діяльність, яка може мати шкідливі транскордонні наслідки.

15. Сталий розвиток вимагає кращого наукового розуміння проблем. Країни повинні ділитися знаннями та інноваційними технологіями для досягнення мети сталого розвитку.

16. Повна участь жінок має вирішальне значення для досягнення сталого розвитку. Творчість, ідеали та ентузіазм молодих людей і знання аборигенів також є важливими. Держави повинні визнавати та підтримувати самобутність, культуру та інтереси корінних народів.

17. Війна за своєю природою є руйнівною для сталого розвитку. Держави повинні поважати міжнародне право щодо охорони навколишнього середовища під час збройних конфліктів і співпрацювати в його подальшому розвитку.

18. Мир, розвиток і охорона навколишнього середовища взаємозалежні та нероздільні.

Зв'язок між населенням, навколишнім середовищем і розвитком є складним. Окрім ключових факторів, успішна ефективність сталого розвитку відіграє не менш важливу роль у створенні ефективного середовища.

Людські ресурси, інституційне зміцнення, включаючи сильну політичну волю та ефективні механізми примусу та моніторингу [1].

Можна врахувати такі основні параметри сталого розвитку [19]:

1. Екологічна сумісність:

Екологічна стійкість передбачає збереження пропускну здатності природних ресурсів і систем життєзабезпечення. Основна увага приділяється таким сферам, як охорона природи, збереження біорізноманіття, збільшення лісистості, охорона водозбору та цілісний підхід.

Не менш важливо зменшити екологічну небезпеку та забруднення, а також використовувати зелені технології для зменшення екологічних проблем від локального до глобального рівня, таких як втрата біорізноманіття та зміна клімату.

2. Економічна стабільність:

Економічна стабільність забезпечує життєву енергію, яка служить акумулятором для екологічної та соціальної стійкості. Акцент робиться на сприянні економічній самодостатності в проектах розвитку за допомогою таких заходів, як раціональне бюджетування, прозорість бюджету та фіскальні стимули.

До ключових сфер належать: зменшення рівня бідності, збільшення доходу на душу населення, сприяння діяльності, що приносить дохід, такий як зайнятість у сільському господарстві та зелені мікропідприємства, а також встановлення справедливого розподілу вигод і механізмів обліку природних ресурсів.

3. Соціальна стійкість:

Метою сталого соціального розвитку є покращення якості людського життя шляхом задоволення основних потреб і перетворення людини з найнебезпечнішої тварини на найважливіший творчий ресурс. Він підкреслив,

що місцеві громади повинні бути повною мірою поінформовані про стійкі способи використання ресурсів.

Забезпечити активну участь суспільства на всіх рівнях у спільному захисті та розвитку, підвищити рівень захисту охорони здоров'я, освіти та основних потреб, а також зменшення конфліктів між зацікавленими сторонами щодо використання ресурсів. Це буде досягнуто шляхом підвищення екологічної свідомості суспільства та зміцнення гендерної рівності та самозабезпечення місцевих громад, особливо економічно незахищених груп.

4. Інституційна стабільність:

Плани і програми без дії марні. Впровадження та моніторинг відповідної екологічної політики, планів, законів, правил і стандартів є неодмінною метою досягнення Цілей сталого розвитку. Вирішення питань екологічної та соціальної стійкості потребує належно кваліфікованої та мотивованої робочої сили та потужного інституційного потенціалу.

Регіон зосереджується на досягненні екологічної якості життя, як-от: В. Зменшення забруднення повітря, води, ґрунту та шуму до прийняттого рівня відповідно до міжнародних стандартів та підвищення довіри громадськості до участі в природоохоронній діяльності. Шляхом інституційного зміцнення управління проектами необхідно ефективно вирішувати екологічні проблеми місцевого, національного та регіонального значення на глобальному рівні, в тому числі через юридично обов'язкові глобальні конвенції та договори.

Тому зрозуміло, що перед початком розробки стратегії необхідно провести ретельний аналіз стану всіх елементів системи, виявити найбільш нагальні проблеми та визначити шляхи їх вирішення з метою їх усунення.

1.2. Світовий досвід формування концепції сталого розвитку

У 2015 році країни прийняли Порядок денний сталого розвитку до 2030 року та 17 цілей сталого розвитку [16]. У 2016 році набула чинності Паризька кліматична угода, яка є відповіддю на необхідність обмежити підвищення глобальної температури.

Уряди, підприємства та громадянське суспільство разом з Організацією Об'єднаних Націй мобілізуються для виконання Порядку денного сталого розвитку до 2030 р. План закликає всі країни вжити заходів для покращення життя людей у всьому світі. Цілі спрямовані на подолання бідності, захист планети та забезпечення процвітання для всіх відповідно до нового порядку денного сталого розвитку. Кожна мета має конкретні цілі, яких потрібно досягти протягом наступних 15 років.

17 Цілей сталого розвитку[16]:

1. Подолання бідності у всіх її формах, всюди.

Бідність — це більше, ніж брак доходу та ресурсів для сталого виживання. Прояви бідності включають голод і недоїдання, обмежений доступ до освіти та інших основних послуг, соціальну дискримінацію та відсутність участі в прийнятті рішень.

2. Покінчити з голодом, забезпечити продовольчу безпеку, покращити харчування та сприяти сталому сільському господарству.

Сільське господарство, лісове господарство та рибальство можуть забезпечити кожного повноцінною їжею та достатніми доходами, одночасно підтримуючи розвиток сільської місцевості та захист навколишнього середовища.

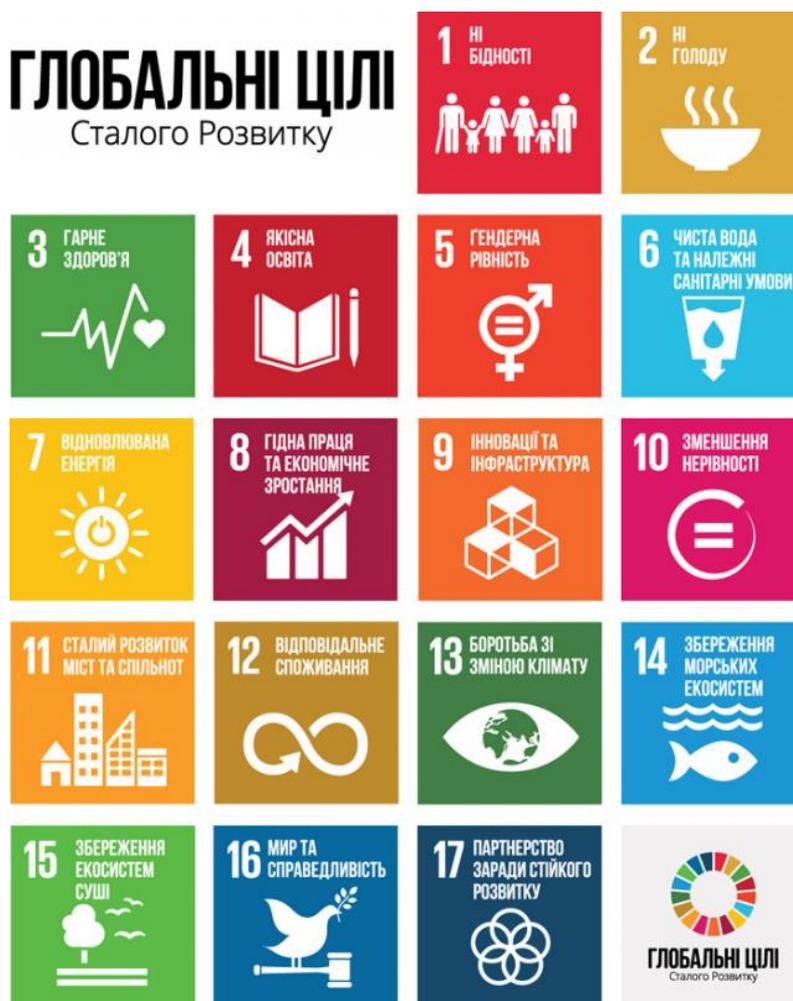

Рис. 1.1. Глобальні цілі сталого розвитку [16]

Зміна клімату посилює тиск на ресурси, від яких ми залежимо, і збільшує ризик стихійних лих, таких як посухи та повені.

3. Живіть здоровим життям і постійно покращуйте добробут усіх.

Було досягнуто значного прогресу в покращенні тривалості життя. Було досягнуто значного прогресу в покращенні доступу до чистої води та санітарії, а також у зменшенні поширення малярії, туберкульозу, поліомієліту та ВІЛ/СНІДу. Однак для повного усунення багатьох захворювань і вирішення широкого спектру існуючих і нових проблем зі здоров'ям потрібні значні зусилля.

4. Забезпечити всебічну та високоякісну освіту для всіх людей і сприяти навчанню протягом усього життя.

Було досягнуто значного прогресу в розширенні освітніх можливостей на всіх рівнях і збільшенні кількості шкіл, особливо для жінок і дівчат. Базові навички грамотності значно покращилися, але потрібні подальші зусилля для посилення загальної мети освіти.

5. Досягніть гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат.

Надання жінкам і дівчатам рівного доступу до освіти, охорони здоров'я, гідної роботи та представництва в процесі прийняття політичних і економічних рішень сприятиме стабільності економік і суспільств, а також розвитку всього людства.

6. Забезпечити доступ до води та каналізації для всіх.

Забезпечення чистою та доступною водою для кожного є важливою частиною світу, у якому ми хочемо жити. Для цього на Землі достатньо прісної води. Проте щороку мільйони людей, особливо діти, помирають від хвороб, спричинених недостатнім водопостачанням, неналежною санітарією та гігієною внаслідок поганого управління чи поганої інфраструктури. Дефіцит води, низька якість води та невідповідна санітарія негативно впливають на продовольчу безпеку, засоби до існування та освітні можливості бідних сімей у всьому світі.

7. Забезпечення кожного надійною, доступною, стабільною та сучасною енергією.

Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун очолює ініціативу «Зелена енергія для всіх», метою якої є забезпечення загального доступу до сучасних енергетичних послуг, підвищення ефективності та збільшення використання відновлюваної енергії.

8. Сприяти інклюзивному та сталому економічному зростанню, зайнятості та гідній роботі для всіх.

Близько половини населення світу живе на суму, еквівалентну двом долларам на день. У багатьох місцях робота не є гарантією порятунку від бідності. Це вимагає переосмислення економічної та соціальної політики для

викорінення бідності. Стале економічне зростання вимагає від суспільства створення умов, які дозволяють людям зберігати високоякісні робочі місця, таким чином стимулюючи економіку, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу. Всі люди працездатного віку також потребують можливості працевлаштування та гідних умов праці.

9. Створюйте стійку інфраструктуру та сприяйте сталій індустріалізації та інноваціям.

Технологічний прогрес має вирішальне значення для досягнення таких екологічних цілей, як підвищення ефективності використання ресурсів та енергії. Без технологій та інновацій немає індустріалізації, а без індустріалізації немає розвитку.

10. Зменшення нерівності всередині та між країнами.

Найбільш вразливі країни – найменш розвинені країни, країни, що не мають виходу до моря, що розвиваються, і малі острівні держави – продовжують боротися за зменшення бідності. Проте нерівність зберігається, і існують великі розбіжності в доступі до медичної допомоги, освіти та інших послуг. Щоб зменшити нерівність, політика має бути принципово універсальною та враховувати потреби знедолених і маргіналізованих груп.

11. Зробіть міста доступними, безпечними та сталими.

Міста є центрами думки, торгівлі, культури, науки, продуктивності, соціального розвитку тощо. Виклики, з якими стикаються міста, можна подолати, щоб вони могли продовжувати процвітати та розвиватися, одночасно покращуючи використання ресурсів і зменшуючи забруднення та бідність.

12. Забезпечення стабільних моделей споживання та виробництва.

Стале споживання та виробництво включає підвищення ресурсо- та енергоефективності, стійку інфраструктуру, забезпечення доступу до основних послуг, створення гідних робочих місць та покращення якості життя для всіх. Його реалізація сприяє реалізації загальних планів розвитку, зменшує

майбутні економічні, екологічні та соціальні витрати, підвищує економічну конкурентоспроможність і зменшує бідність.

13. Вжити термінових заходів для боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Зміна клімату зараз впливає на кожну країну на всіх континентах.

Тепер доступні рішення, які допоможуть країнам перейти до більш екологічної та стійкої економіки. Темпи змін прискорюються, оскільки все більше людей обирають стійку енергетику та низку інших заходів для зменшення викидів. Ця проблема потребує координації та вирішення на міжнародному рівні та потребує міжнародної співпраці.

14. Захист і раціональне використання океанів і морських ресурсів.

Дощ, питна вода, погода, клімат, узбережжя, більшість нашої їжі та навіть кисень у повітрі в кінцевому підсумку забезпечуються та регулюються океаном. Протягом усієї історії океан був важливим каналом для торгівлі та транспортування.

15. Стале управління лісами, запобігання опустелюванню та запобігання втраті біорізноманіття.

Вирубка лісів і опустелювання, спричинені діяльністю людини та зміною клімату, створюють серйозні проблеми для сталого розвитку та впливають на життя та засоби існування мільйонів людей, які борються з бідністю. Ведуться заходи щодо управління лісами та боротьби з опустелюванням.

16. Сприяти справедливим, мирним та інклюзивним суспільствам.

Ця мета спрямована на сприяння мирним і інклюзивним суспільствам для сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних і підзвітних інституцій на всіх рівнях.

17. Розпочніть глобальне партнерство для сталого розвитку.

Ефективний план сталого розвитку вимагає партнерства між урядами, приватним сектором і громадянським суспільством. Ці глобальні, регіональні, національні та місцеві рівні вимагають партнерства, заснованого на принципах

і цінностях, спільного бачення та спільних цілей з людьми та планетою в центрі. Ключові сектори, особливо країни, що розвиваються, потребують довгострокових інвестицій, у тому числі прямих іноземних інвестицій. Це включає сталу енергетику, інфраструктуру та транспорт, а також інформаційні та комунікаційні технології.

Кінцевими цілями Цілей сталого розвитку є подолання бідності, захист планети та забезпечення процвітання для всіх. Кожна ціль має конкретні цілі, яких потрібно досягти до 2030 року. Щоб зрозуміти, наскільки країни близькі до досягнення цих цілей, некомерційна організація Bertelsmann Фонд спільно з Мережею рішень для сталого розвитку ООН (SDSN) створили прототип індексу (індекс SDG) для оцінки його ефективності [20].

Індекс оцінює 149 країн і порівнює їхній поточний прогрес з базовими вимірюваннями 2015 року.

Найкращим гравцем для цієї мети була Швеція. За всіма сімнадцятьма показниками Швеція показала кращі результати, ніж досліджувані країни. Це в середньому означає 84,5% досягнення цілі до 2030 року [20].

Наступні у черзі скандинавські сусіди Данія та Норвегія, а Фінляндія на четвертому місці. Країни Західної Європи та Ісландія (дев'ята) складають решту першої десятки та чотири країни з першої двадцятки.

У першу двадцятку також увійшли Канада (13), Чехія (15) і Словенія (17). Найкращих показників в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні досягли Японія, Сінгапур і Австралія, посівши 18, 19 і 20 місця [20].

Індекс SDG показує, що, незважаючи на високий відсоток, усі країни все ще намагаються заповнити недоліки, що залишилися.

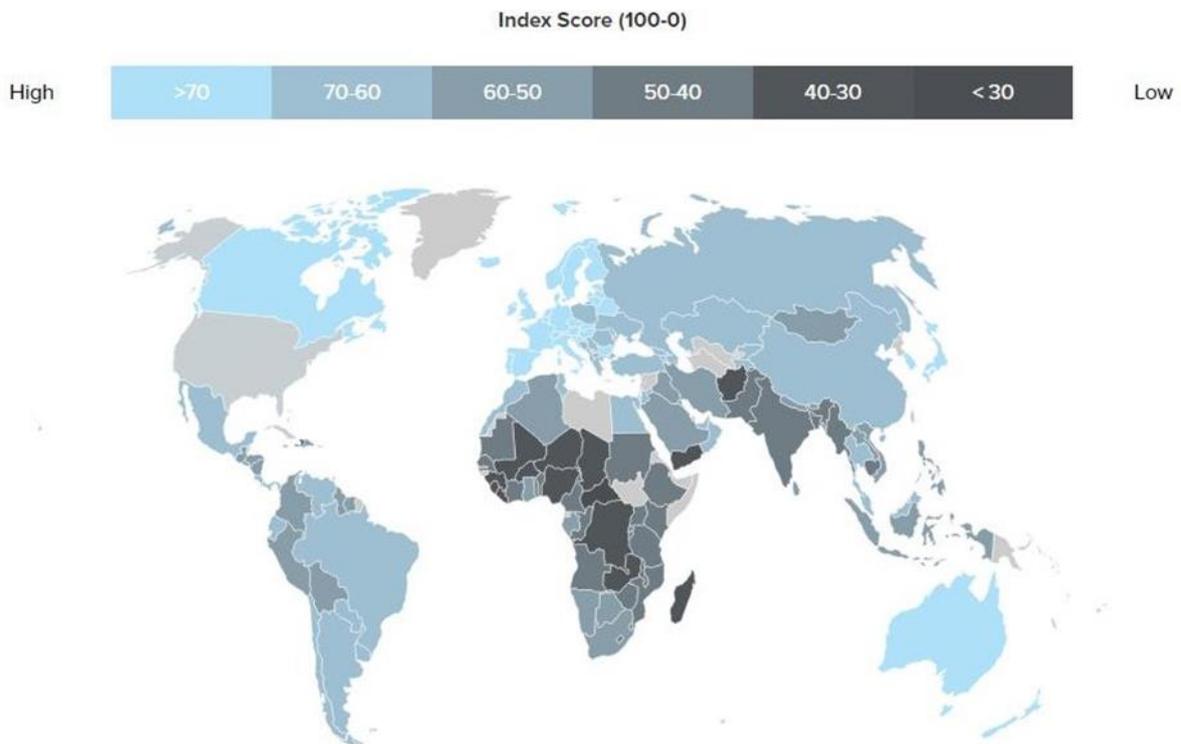

Рис. 1.2. The SDG Index

Згідно з індексом, наступні країни мають найкращу політику екологічної стійкості[17]:

1. Ісландія. ЕРІ високо оцінив Ісландію за її похвальну політику сталого розвитку щодо зміни клімату, скорочення викидів парникових газів і чистої енергії, яка залучила іноземні промислові інвестиції в модернізацію алюмінієвих заводів. Ісландія відома тим, що трансформувала свою енергетичну систему. Виробництво електроенергії та опалення будинків наразі на 100% покривається внутрішньою відновлюваною енергією з гідроелектростанцій (завдяки величезним річкам) і геотермальних резервів. Країна має низький рівень забруднення повітря та високу якість води, а столиця Рейк'явік використовує автобуси на водневих паливних елементах для підвищення екологічності. Сільське господарство також диверсифікувало сільськогосподарський сектор, що дозволило країні отримати вигоду від внутрішнього виробництва помідорів, огірків і перцю.

2. Швейцарія. Швейцарія, яка має обмежені ресурси з власних причин, увійшла до списку ЕРІ через свою екологічну та екологічну політику,

географічне положення. Однак завдяки інноваційним методам управління навколишнім середовищем Швейцарія стала однією з найстабільніших країн у світі, коли йдеться про зміну клімату, біорізноманіття та захист довкілля. За останні п'ять років Швейцарія створила 15 регіональних парків і випереджає інші країни за кількістю заповідних територій. Країна також має найгустішу залізничну мережу в Європі та пропонує безкоштовну послугу переробки сміття. Ліси займають 31 відсоток території країни, забезпечуючи прибуткову лісову промисловість, яка створює сотні тисяч робочих місць; більшість швейцарських будинків побудовані з дерева. Більше половини електроенергії в країні виробляють гідроелектростанції, ще 40% – атомна.

3. Коста-Ріка. Це одна з найбільш екологічно стійких країн у світі завдяки її відомій програмі збереження тропічних лісів і зобов'язанню уряду захистити ліси та водні системи, 25% яких охороняються національними парками. За даними ООН, понад 90% електроенергії в Коста-Ріці виробляється з відновлюваних джерел енергії, таких як гідроенергетика, геотермальна енергія та енергія вітру.

Незважаючи на свої величезні розміри, у країні зосереджено близько 5% світового біорізноманіття, і навіть винагороджують землевласників за збереження та висадку нових дерев.

4. Швеція. Вона вважається найбільш стійкою країною у світі завдяки використанню відновлюваної енергії, низьким рівнем викидів CO₂ та екологічно чистій державній політиці. За даними Міжнародного енергетичного агентства, 44% енергії в країні надходить з відновлюваних джерел.

Уряд Швеції складається з багатьох міністерств, кожне з яких відповідає за використання достатньої кількості чистої енергії, експлуатацію екологічно чистого громадського транспорту на залізничній мережі та забезпечення високоякісного медичного обслуговування. Країна також оподатковує вугільні системи, щоб уникнути використання олії. Уряд Швеції поставив

амбітну мету відмовитися від викопного палива до 2020 року та досягти нульового чистого викиду парникових газів до 2050 року.

5. Люксембург. Люксембург, одна з найбагатших і найменш населених країн світу, пишається своєю екологічною політикою. Країна має 100% доступ до питної води та санітарних умов. Політики прийняли Національний план сталого розвитку в 1999 році, який довів свою ефективність у моніторингу показників сталого розвитку.

Люксембург також був відзначений за розробку системи підтримки відновлюваної енергії. Держава збільшила субсидії на зелену енергію, таку як біогаз і тверда біомаса.

6. Німеччина. Незважаючи на те, що план Німеччини щодо переходу на відновлювані джерела енергії піддався критиці, у першій половині 2014 року Німеччина встановила новий рекорд екологічної енергетики: 28,5% енергії в країні було повністю отримано з відновлюваних джерел. Німеччина, яка вважається екологічним лідером Європи, зазнала різких змін у виробництві енергії, оскільки тепер, здається, вона повністю залежить від енергії сонця, вітру, води та біомаси. Країна також отримала високі оцінки за індексом екологічних показників, таких як якість води, санітарія та утилізація відходів.

7. Колумбія. На початку XXI століття країна зазнала критики через інтенсивну вирубку лісів, що призвело до втрати приблизно 200 000 гектарів природних лісів щорічно. Проте Колумбія нещодавно стала лідером сталого розвитку завдяки дешевому громадському транспорту та участі уряду в проектах відновлення екосистем, таких як боротьба з ерозією та на 35% покращення енергоефективності на 80% будівлі, сертифікованих як зелені.

8. Сінгапур має також високі показники ЕРІ, коли мова йде про контроль якості повітря, каналізацію та очищення стічних вод. На жаль, країна є однією з найгірших, коли мова йде про захист біорізноманіття та середовища проживання.

9. Франція. З точки зору зміни клімату культурний капітал високо оцінюється зі значним зниженням викидів парникових газів через програму ядерної енергетики, яка не виробляє викидів вуглецю.

Новий порядок про перехід енергії встановив амбітні цілі, спрямовані на економію енергії до 32% до 2030 року, передчасне скорочення викидів CO₂ на 40% і викопного палива на 30% до 2030 року.

10. Норвегія. Законодавство та політика Норвегії перетворили її в одну з найбагатших країн на глобальному рівні. На сьогоднішній день країна заробила 1,6 млн доларів на загальне збереження тропічних лісів і є найбільшим іноземним донором для тропічних лісів. Тим не менше, не поважаючи на податок на вуглець, Норвегія повідомила про збільшення викидів вуглецю протягом останніх 20 років, що спонукало країну до відновлення зобов'язань щодо розробки загальноєвропейських стратегічних стратегій, енергоефективності, податків та пільг, відповідно до ОЕСР .

11. Фінляндія. Фінляндія є єдиною з найбільш стабільно розвинених країн світу завдяки своїй масовій біологічній потужності та великому кількості лісів, які використовують дуже невелику кількість населення. Країна - одна з тих, де загальне споживання ресурсів менше.

1.3. Концепція сталого розвитку України

Україна стикається з багатьма проблемами: тривала економічна рецесія в багатьох регіонах, конфлікти на Сході, масова імміграція та пов'язані з нею проблеми, бюджетні проблеми. Тому настав час обговорити стратегії сталого розвитку України [2]. Особливо у важкі часи належне планування має вирішальне значення для того, щоб утримати країну на шляху сталого розвитку.

Україна, як і інші країни-члени ООН, бере участь у глобальному процесі забезпечення сталого розвитку. Створення стратегічних рамок національного розвитку України до 2030 року, принципами яких є:

«Leaving No One Behind» започаткувала інклюзивний процес на основі Цілей сталого розвитку. Кожна глобальна ціль враховує конкретні умови національного розвитку України [12].

Основою для формування стратегії сталого розвитку України є 17 глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» та оновлену Стратегію сталого розвитку ЄС [3]. Стратегія базується на SWOT-аналізі та аналізі прогалин у законодавстві, політиках, планах і програмах у 8 сферах діяльності: соціальна політика, економіка, охорона навколишнього середовища, природокористування, енергетика, сільське господарство, регіональний і місцевий розвиток, транспорт, освіта і наук.

З червня по грудень 2016 року у заході взяли участь представники місцевої та державної влади з усіх регіонів України, представники всіх рівнів, представники інститутів громадянського суспільства, науковці та викладачі. Експерти-представники професійних асоціацій, ЗМІ, бізнес-спільнот та міжнародних організацій.

Стратегія спрямована на досягнення чітких цілей розвитку, а інструментом її реалізації є Національний план дій (дорожня карта) щодо переходу до сталого розвитку України, який буде прийнято після затвердження стратегії.

Країни можуть і повинні адаптувати глобальні цілі сталого розвитку до власних особливостей і потреб. Тому Україна сформулювала сім цілей, адаптованих до української екологічної, економічної та соціальної політики [18]. Кожна із семи цілей детально описана та містить завдання, які необхідно виконати.

Відомо, що сучасний рівень економічного розвитку та добробуту України не відповідає можливостям країни в галузі науки, техніки, сільського

господарства та промисловості. Це залишається серйозним ризиком відтоку робочої сили, наприклад трудової міграції. У відповідь стратегія підкреслює роль інновацій. Успіхи інноваційних гігантів, таких як Гонконг і Сінгапур, а також наших найближчих сусідів, Естонії та Чехії, показують, що цей шлях варто обирати.

Додатковою перевагою стратегії є її зв'язок із міжнародними зобов'язаннями України та вимогами Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Україна може багато чого навчитися у своїх партнерів всередині та за межами ЄС, які десятиліттями впроваджують інноваційні підходи та можуть поділитися хорошим досвідом і найкращими практиками. Стратегія сталого розвитку ЄС була сформульована в 2001 році. Концепція сталого розвитку відображена в національних стратегіях розвитку деяких країн ЄС, деякі з яких були розроблені в 1990-х роках, наприклад Великобританія, Ірландія, Фінляндія, Швеція та Швейцарія – ці країни також фігурують у списку. Інновації займають провідну роль [16].

Будучи агенцією ООН з питань розвитку, ПРООН підтримує стратегічну діяльність із розбудови потенціалу, яка сприяє інклюзивному економічному зростанню та сталому соціальному розвитку. Співпраця з національними, регіональними та місцевими органами влади, ПРООН має на меті підтримувати громадянське суспільство та приватний сектор у підтримці зусиль України щодо викорінення бідності, розвитку людського потенціалу, досягнення справедливих результатів, захисту навколишнього середовища та розвитку демократичного врядування [12].

Сьогодні Україна стикається з найбільшими проблемами з моменту здобуття незалежності в 1991 році. Конфлікт на сході змусив понад мільйон людей покинути свої домівки, щоб вижити. Розбудова миру, відбудова зон конфлікту та підтримка внутрішньо переміщених осіб є одними з головних пріоритетів ПРООН в Україні.

ПРООН допомагає східній Україні відновити життєво важливу соціально-економічну інфраструктуру та ефективне функціонування місцевих

органів влади, створити робочі місця та сприяти підприємництву серед внутрішньо переміщених осіб та приймаючих громад, а також сприяти миру та примиренню.

Стратегічною метою Програми розвитку ООН в Україні є підтримка країни у досягненні цілей сталого розвитку глобального Порядку денного до 2030 року. Це було досягнуто завдяки зусиллям у трьох основних напрямках [12]:

Реформа управління. Реформування екологічної та енергетичної політики для сприяння розвитку інноваційної, зеленої та чистої економіки.

Відновлення та розбудова миру в зонах конфлікту. З 1993 року ПРООН підтримує український уряд у розробці рішень, які сприятимуть переходу від планової економіки до ринкової та розбудові демократичних інституцій. ПРООН зміцнює потенціал національних інституцій та громадських організацій для ефективної участі в політичних реформах та законодавчих процесах. Особливі зусилля спрямовані на посилення активної участі громадянського суспільства в процесі розвитку. Ще одна тема – гендерна рівність і розширення прав і можливостей жінок.

Робота ПРООН у цій сфері визнана національними партнерами та організаціями громадянського суспільства.

Окрім своєї політичної роботи, ПРООН співпрацює з національними та місцевими органами влади, організаціями громадянського суспільства, приватним сектором та агентствами ООН, щоб досягти реальних покращень у житті людей. ПРООН працює на рівні громади та продемонструвала ефективність спільного врядування у визначенні та впровадженні рішень місцевого розвитку.

15 вересня 2017 року Уряд України представив національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» визначає ключові показники досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) [21]. У звіті представлено наслідки адаптації для 17 глобальних цілей сталого розвитку з урахуванням особливостей розвитку країни.

Розбудовуючи державу та запроваджуючи нові інструменти ринкового регулювання соціально-економічних процесів, Україна має виробити чіткі та соціально прийнятні стратегії досягнення цілей розвитку. За період незалежності економіка країни зазнала значних змін, що вимагало нового підходу до системи стратегічного планування. Після того, як Україна змінила Цілі розвитку тисячоліття у 2003 році, методи планування та моніторингу розвитку почали змінюватися. Підсумовуючи успіхи України в досягненні Цілей розвитку тисячоліття, можна відзначити, що деякі позитивні події, які мали місце до 2013 року, нівелюються подіями останніх років.

Так, щодо подолання бідності відбулося відносне зниження рівня бідності (відсоток населення за національною межею бідності зменшився з 26,4% у 2000 році до 24,5% у 2013 році) [18]. Проте в останні роки масштаби бідності постійно зростають і постійно виникають нові форми бідності.

Щоб забезпечити високу якість освіти протягом усього життя, ми вжили заходів щодо реформування системи освіти. Загальну середню освіту мають 98,3% дітей шкільного віку та закладів дошкільної освіти.

Рівень охоплення міських дітей становив 63,5%, сільських – 39,9%. 40,9% молодих людей віком 17-24 роки мають вищу освіту, однак необхідно забезпечити відповідність освіти та навчання потребам ринку праці (з урахуванням очікуваних тенденцій економічного розвитку).

Забезпечення гендерної рівності є викликом для України. Незважаючи на прогрес і зміни на законодавчому та інституційному рівнях, досягнення гендерної рівності в уряді та державному управлінні залишається актуальним завданням. Іншим проявом гендерної нерівності є середня різниця в заробітках жінок і чоловіків (приблизно 30%).

За 2000-2014 роки завдяки цілеспрямованим зусиллям, зокрема реформуванню та розвитку системи перинатальної допомоги, дитяча смертність зменшилася майже вдвічі (з 15,6 до 9,3 померлих дітей до 5 років на 1000 народжених живими). Також спостерігаються позитивні тенденції щодо покращення материнського здоров'я: за 2000–2015 рр. материнська

смертність в Україні зменшилася в 1,6 рази [18]. На ранніх термінах вагітності понад 90% жінок проходять регулярні медичні огляди. Приголомшливо, але понад 40% дорослого населення України віком від 18 до 65 років (включаючи жінок репродуктивного віку) страждають принаймні одним хронічним захворюванням. Недостатнім є усвідомлення молоддю особистої відповідальності за власне здоров'я та пропаганда «здорового способу життя». Було досягнуто певного прогресу в боротьбі з поширенням ВІЛ/СНІДу та туберкульозу.

Було досягнуто певного прогресу в забезпеченні екологічної стійкості. Проте приблизно 70% поверхневих вод України та значна частина підземних вод внаслідок антропогенного тиску втратили свою цінність як джерела питної води. Зберігаються проблеми з утилізацією сміття та централізованим водопостачанням сільського населення. Щороку в повітряний басейн потрапляє близько 4 мільйонів тонн забруднюючих речовин. Викиди парникових газів різко скоротилися, в основному через економічний спад. Вихлопні гази та забруднюючі речовини викидаються в навколишнє середовище, а кількість відходів зменшується.

Можна було б збільшити лісистість країни і розширити площу природних заповідників і національних парків.

Однак енергетичний сектор спадає або досягає незначного прогресу, особливо в сферах енергоефективності та розвитку відновлюваної енергетики.

У частині визначення національних цілей сталого розвитку до 2030 року комплексний процес визначення цілей і завдань сталого розвитку у 2016 році відобразився насамперед у чотирьох аспектах: справедливий соціальний розвиток; стійке економічне зростання та зайнятість; Ефективне управління; екологічна рівновага та стійкість будівель. Візія суспільного розвитку України до 2030 року містить орієнтири для досягнення таких цілей, як добробут і здоров'я населення, що гарантується інноваційним економічним розвитком на основі сталого використання природних ресурсів [21].

Структура експорту зміниться і переміститься від сировини, особливо продуктів переробки, до продуктів і послуг з високою доданою вартістю. Економічне зростання відбудуватиметься на основі «зеленої» моделі економіки. Запровадження енергозберігаючих заходів та практик значно зменшить енергоємність валового внутрішнього продукту. Частка екологічно чистого виробництва енергії планомірно збільшуватиметься і спочатку замінить звичайні технології, що значно зменшить викиди парникових газів в атмосферу. Це допоможе підвищити якість життя людей без шкоди для навколишнього середовища та стане важливим фактором продовження життя.

Розвиток соціальної справедливості. Наслідки збройного конфлікту на сході України поглибили вплив невирішених соціальних проблем на рівень життя людей. Загалом такі фактори, як загрози життю та здоров'ю людей, поширення насильства, прояви нерівності та дискримінації, поширення крайніх форм насильства.

Відновлення економічного зростання та забезпечення рівної участі всіх жінок і чоловіків в економічному, соціальному та політичному житті та в базових соціальних послугах, особливо в освіті та охороні здоров'я, є невідкладними завданнями для забезпечення сталого розвитку.

Стійке економічне зростання та зайнятість. У процесі трансформації України неможливо наростити її економічний потенціал. Навпаки, під час структурних, енергетичних та фінансових криз втрачаються ресурси, гроші та час, що призводить до нестабільного розвитку національної економіки. Геополітичні конфлікти, що тривають понад три роки, обмежують можливості ефективного розвитку. Відновлення економічної активності у 2016 році було помірним. Україні й надалі будуть потрібні системні інституційні реформи та глибокі структурні реформи для початку широкомасштабної технологічної трансформації. Головним пріоритетом економічної політики є забезпечення принаймні подвоєння реального валового внутрішнього продукту протягом наступних п'ятнадцяти років, одночасно збільшуючи частку робочої сили. Це найвищий пріоритет, якого повинні дотримуватися всі інші правила.

Реалізація цього завдання залежить від [18]:

- 1) Створення та розвиток вигідних високотехнологічних виробництв (від фундаментальних наук до виробництва та послуг);
- 2) Збільшення внутрішнього попиту внаслідок збільшення доходів населення та активізації інвестиційного процесу;
- 3) Підтримка експорту з високою доданою вартістю та реалізація інфраструктурних проектів (автомагістралі, вузли зв'язку, метро, швидкісна пасажирська залізниця, залізниця та водний транспорт: вантажівки, баржі тощо).

Продуктивність агропромислового комплексу різко зростає.

Основними принципами дій держави та громадських інституцій щодо забезпечення економічного зростання мають бути: використання передусім власних ресурсів, мінімізація зовнішнього боргу, використання їх лише на розвиток, а не на підтримку поточного стану, повна підтримка економічного розвитку. Розвиток підприємницької діяльності, гарантування та захист прав власності, стабільність, прозорість та простота податкової системи, ліквідація корупції на всіх рівнях та дефляції економіки [21].

Сталого економічного зростання неможливо досягти без забезпечення повної та продуктивної зайнятості та гідної роботи для всіх жінок і чоловіків, а також без захисту прав працівників і надійних і безпечних умов праці для всіх.

Ефективне управління. Основою для досягнення Цілей сталого розвитку є розвиток відкритої, інституційно спроможної громади на всіх рівнях. Це управління включає: забезпечення фізичної безпеки громадян, верховенства права та неупередженості та справедливості; Протидія злочинній діяльності та організаційно-фінансовим основам корупції; Зміцнення органів державної влади та місцевого самоврядування на основі відкритості та прозорості прийняття рішень та суспільного контролю за ефективністю здійснення державної діяльності.

Від ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування значною мірою залежить створення миру, зміцнення соціальної згуртованості та зниження рівня конфліктності між усіма суспільно значущими факторами. Для виконання цього завдання необхідно забезпечити повне залучення громадян до управління державою та життя територіальних громад.

Практика державно-приватного партнерства, використання комунікаційних технологій тощо.

Екологічна рівновага та стійкість. Україна належить до країн зі складними екологічними проблемами. З одного боку, це явища, характерні для країн, що розвиваються (нераціональне використання та виснаження природних ресурсів), а з іншого боку, явища, характерні для розвинених країн (забруднення навколишнього середовища, спричинене промисловою діяльністю).

Управління відходами є особливою проблемою в часи змін. Кількість відходів, що утворюються, постійно зростає, а частка перероблених відходів незначна. Продовження скидання нових відходів на переповнені звалища загрожує навколишньому середовищу та підвищує ризик для здоров'я населення. Існуюча практика землекористування призводить до деградації земель, а виснаження земель, лісів і водних ресурсів призводить до безповоротної втрати екосистем і біорізноманіття. Частка природно-заповідного фонду (6,6% від загальної площі країни) недостатня для запобігання цій втраті [21].

Важливим чинником негативного впливу на довкілля є також війна в Україні. Подолання наслідків пошкоджень ландшафту та інфраструктури не лише Донецької та Луганської, а й інших областей потребуватиме величезних зусиль, ресурсів та часу на відновлення.

Висновки до розділу 1

1. Сталий розвиток – це комплекс заходів, спрямованих на запобігання та мінімізацію кризових явищ та їх наслідків. Це означає, що використання природних ресурсів Землі не виснажує її рекреаційні ресурси. Концепція сталого розвитку передбачає вирішення екологічних, економічних і соціальних проблем. Коли існує баланс між цими факторами, розвиток є сталим, оскільки ці фактори визначають загальний рівень життя.

2. У 2015 році було прийнято «Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» та 17 цілей сталого розвитку. Сьогодні уряди, підприємства та громадянське суспільство співпрацюють з Організацією Об'єднаних Націй, щоб мобілізувати всі сторони для реалізації Порядку денного сталого розвитку до 2030 р. Разом ці цілі спрямовані на викорінення бідності, захист планети та забезпечення процвітання для всіх відповідно до нового порядку денного сталого розвитку. Кожна мета має конкретні цілі, яких потрібно досягти протягом наступних 15 років.

3. Сучасне українське суспільство характеризується великою кількістю різноманітних проблем, багато з яких потребують невідкладного вирішення. Усі ці проблеми тісно пов'язані між собою і потребують комплексного вирішення. Але необхідно також подолати ментальні стереотипи, наприклад, протиріччя між екологією та економікою, згідно з якими будь-яка проекологічна діяльність призводить до високих витрат виробництва. Адже є багато прикладів того, що капітал, вкладений саме в екологічно чисте виробництво, приносить прибуток.

В Україні розроблено проект «Стратегія сталого розвитку України до 2030 року» на основі детального та поглибленого дослідження поточного становища українського суспільства, який також включав аналіз потенційних можливостей для покращення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

2.1. Формування фінансових механізмів сталого розвитку соціально-економічної системи

У другій половині ХХ ст. виникла нова парадигма суспільного розвитку, а саме концепція сталого розвитку. Основні принципи та пріоритети сталого розвитку були викладені в міжнародному документі «Порядок денний 21», прийнятому під час Міжнародної конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро в 1992 році. Внаслідок виснаження потенціалу природних ресурсів території, погіршення якості життя населення внаслідок екологічних катастроф та зниження економічної вигоди від господарської діяльності необхідно розробити стратегії забезпечення сталого розвитку. Умовою перетворення соціально-економічної системи на принцип сталого розвитку є необхідність удосконалення економічних механізмів господарських процесів і збагачення наукового управління соціально-економічним розвитком. Сучасні стратегії розвитку органічно пов'язані з такими важливими та складними процесами, як формування ринкових відносин, формування соціальних пріоритетів та покращення еколого-демографічних умов [27].

Для забезпечення реалізації політики сталого розвитку необхідно створити ефективний механізм управління раціональним використанням ресурсів, який охоплює виробничу, комерційну, науково-постачальницьку діяльність суб'єктів господарювання та який ефективно охоплює різні підрозділи та служби підприємства. та займається виконанням комплексної роботи, пов'язаної з раціоналізацією використання ресурсів. Узгодження

стратегічних пріоритетів сталого розвитку та їх реалізація потребує значних фінансових ресурсів, оскільки соціальні програми захисту навколишнього середовища та подолання бідності, хоч і приносять величезні соціальні переваги, економічно не вигідні та в більшості випадків передбачають великі витрати. Тому дуже важливим є визначення пріоритетів розвитку, принципів фінансового забезпечення та механізмів реалізації цілей і завдань сталого розвитку.

Низька ефективність реалізації основних положень концепції сталого розвитку зумовлена відсутністю стратегій забезпечення сталого розвитку, виснаженням потенціалу природних ресурсів даної території та погіршенням якості життя людей. Одним із факторів, що визначає таку ситуацію, є недостатнє фінансове забезпечення процесу трансформації економічної системи на засадах сталого розвитку.

На сучасному етапі розвитку цивілізації, як на глобальному, так і на національному рівні, головною проблемою є формування фінансового потенціалу та створення умов для довгострокового сталого розвитку соціально-економічної системи. Бюджетний дефіцит обмежує здатність економіки забезпечувати соціальне забезпечення свого населення та стимулювати економічне зростання. Для ефективною реалізації програм і планів сталого розвитку необхідна відповідна фінансова підтримка у вигляді ресурсів. Фінансова підтримка надходить насамперед за рахунок бюджетних коштів, а також за рахунок корпоративних коштів, капітальних інвестицій тощо.

Механізм фінансового забезпечення є центральним елементом стратегії сталого розвитку соціально-економічної системи. Його чітка функція – залучення та раціональне використання фінансових, кредитних та інвестиційних ресурсів. Відомо, що наявність фінансових ресурсів створює умови, необхідні для функціонування економічної системи. Найбільш яскраво роль фінансів проявляється в процесі вирішення соціальних проблем, що визначають вектори сталого розвитку соціально-економічних систем [28].

У кожній країні влада використовуватиме певні економічні механізми впливу на функціонування соціально-економічної системи. Її структура і характер визначаються рівнем економічного розвитку, відносинами власності, історією суспільного розвитку та національними особливостями.

Концепція економічних механізмів є дискусійною в економічній літературі. Одні вчені ототожнюють його із системою управління економікою, інші – сукупність економічних і організаційних принципів, треті – сукупність форм і методів управління. Правові, моральні, політичні та інші засоби впливу держави на суспільні виробничі відносини та виробничі відносини. Економічні механізми часто пояснюють таким чином

Система основних форм, методів і інструментів, які використовують економічні закони, розв'язують протиріччя в суспільних методах виробництва, реалізують власність і людей, формують людські потреби і створюють системи, комплексно розроблені для задоволення економічних інтересів усіх основних соціальних класів, мотивують і координують групи. Загалом головною функцією економічних механізмів є забезпечення ефективної взаємодії між усіма елементами економічної системи та всіма складовими кожного елемента в усіх сферах суспільного відтворення.

В умовах ринкової економіки основним елементом господарського механізму є господарський механізм: сукупність заходів та інструментів, які здійснюють цілеспрямований вплив і створюють умови для розвитку та розвитку підприємництва. Важелі господарського механізму відповідають соціально-економічній природі підприємства і є одним із факторів розвитку ринкового виробництва та обміну. У науковій літературі існує багато визначень економічних механізмів. В одних роботах підкреслюється його структурний склад, в інших – система взаємозв'язків економічних явищ, що є результатом дії об'єктивних економічних законів, у третіх – система заходів, спрямованих на використання об'єктивно існуючих економічних законів. Закон 4 – Сукупність методів управління фінансово-кредитними відносинами.

Одним із найважливіших елементів господарського механізму є фінансовий механізм: це сукупність специфічних форм і методів забезпечення розподільних відносин, одержання доходів і формування грошових коштів. Він визначає сутність функціонування фінансової системи. На сучасний розвиток фінансової системи впливає багато суто економічних, політичних і психологічних факторів. Концепція сталого розвитку в даний час трактується як альтернативна стратегія розвитку цивілізації, що несе значні наслідки для функціонування фінансової системи.

Фінансова система акумулює фінансовий потенціал для задоволення суспільних потреб, вирішення екологічних проблем і підвищення ефективності господарської діяльності. Капітальні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку та активному використанні енерго- та ресурсозберігаючих технологій, інноваційних технологій та нанотехнологій для забезпечення оптимального балансу між економічним зростанням та кількісним та якісним покращенням.

У контексті принципу сталого розвитку особливого значення набуває створення механізму фінансового екологічного нагляду, спрямованого на регулювання діяльності учасників ринку таким чином, щоб обмежити негативний вплив людини на навколишнє природне середовище: високі технології краще відсталих і шкідливих технологій, які можуть зменшити ризик для навколишнього середовища. Виявлення таких інструментів може спонукати підприємства діяти в рамках раціонального використання природних ресурсів і стати джерелом фінансування природоохоронної діяльності.

Одним із ключових напрямів ефективного розкриття фінансового потенціалу є вдосконалення фінансових механізмів, спрямованих на створення сприятливих фінансово-економічних умов для сталого розвитку. Вважаємо, що методологія забезпечення сталого функціонування та розвитку суб'єктів господарювання на основі фінансових механізмів ще не до кінця досліджена. Комплексна трансформація фінансових відносин повинна бути

спрямована на вдосконалення малого бізнесу, щоб він міг брати участь у розвитку реальної економіки та вирішувати соціальні проблеми.

Склад і структура фінансових механізмів визначаються фінансовою політикою, яка визначається рівнем економічного розвитку, відносинами власності, історією та національними особливостями кожної країни. Фінансовий механізм у класичному розумінні – це сукупність фінансових методів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток. За допомогою специфічних фінансових форм і методів встановлюються розподільні та перерозподільні відносини, які створюють дохід і відповідні грошові ресурси суб'єктів господарювання. При цьому функціонування фінансового механізму базується на організаційно-правових нормах та фінансовій інформації, що забезпечують раціональне використання коштів для досягнення поставлених цілей.

Фінансовий механізм сталого розвитку можна визначити як систему управління фінансами, метою якої є не лише побудова ринкових відносин, а й створення умов, необхідних для функціонування соціально-економічної системи, заснованої на принципі сталого розвитку.

Об'єктивність фінансового механізму полягає в тому, що він створений і функціонує відповідно до вимог об'єктивних економічних законів. З іншого боку, фінансовий механізм є суб'єктивним у тому сенсі, що він встановлюється вищим керівництвом підприємства чи організації з метою вирішення завдань, які стоять перед підприємством на тому чи іншому етапі його розвитку. Органічне поєднання цих двох елементів визначає ефективність фінансового механізму.

В основі структури фінансового механізму лежать взаємопов'язані елементи: правова, адміністративна та організаційна інформація забезпечує функціонування механізму як окремої системи та фінансових методів в управлінні економічними процесами.

Говорячи про фінансовий механізм довгострокового розвитку, насамперед необхідно пояснити важливі елементи функцій економічної

системи в контексті довгострокового розвитку. Саміт тисячоліття Сполучених Штатів має перевагу над світом, який ототожнюється з потребами США. Нерівний доступ до початкової освіти; гендерна нерівність в освіті; передача ВІЛ/СНІДу та інших захворювань; дитяча смертність і здоров'я матерів; Погіршення екологічного середовища та виснаження природних ресурсів; Зростає розшарування країн світу за рівнем економічного розвитку та якістю життя їхнього населення. Було помічено, що більшість цих проблем лежить на боці комісії. Це вводить Україну в десятку країн з найбільшою густотою населення.

Загальний план підготовки фінансового механізму довгострокового розвитку представлено на рисунку 2. 1. Фундаментальною основою механізму фінансування є принцип довгострокового розвитку, заснований на стратегії соціально-економічного розвитку. Визначити основи стратегії фінансової політики та відповідні методи, інструменти та фінансові важелі залучення економічної діяльності.

Метою довгострокового розвитку національної соціально-економічної системи є його пов'язка з реалізацією таких стратегічних завдань:

Удосконалення структури економіки, активне впровадження результатів науково-технічної винахідницької діяльності та збільшення частки високотехнологічних виробництв у валовому внутрішньому виробництві;

Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції (товарів і послуг) на внутрішньому та зовнішньому ринках;

Створення ринкової моделі соціально-економічного розвитку для забезпечення найбільш сприятливого інвестиційного клімату та умов для інвестування ПЗ.

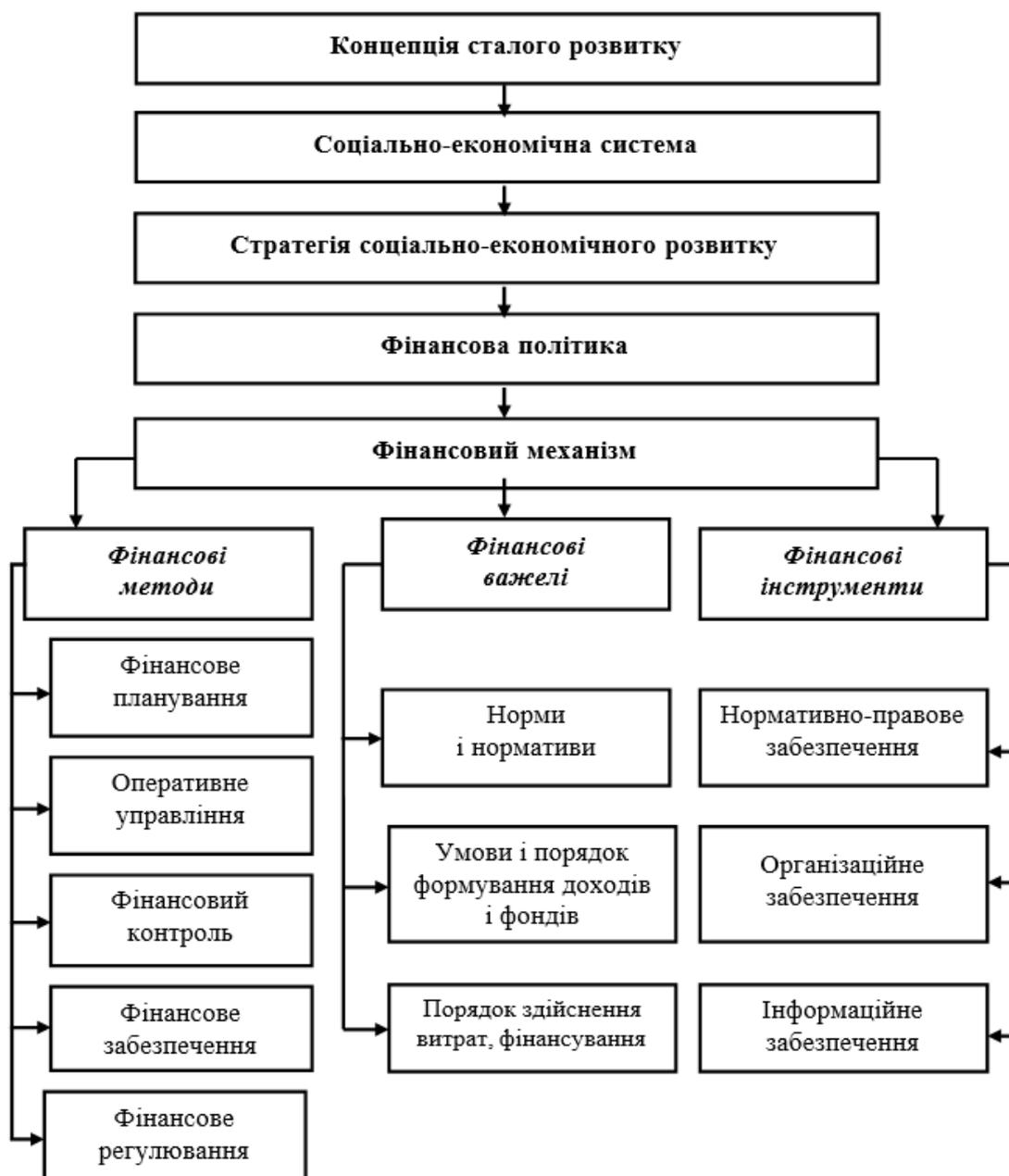

Рис. 2.1. Алгоритм формування фінансового механізму сталого розвитку

Тому метою вдосконалення фінансових механізмів у сучасних умовах реформування української економіки має бути забезпечення реалізації принципу сталого розвитку в практиці підприємницької діяльності. Фінансові механізми слід сприймати як системні елементи господарських механізмів

При управлінні економічними процесами удосконалення необхідно здійснювати за такими напрямками:

- створення збалансованої інституційної системи, що забезпечує ефективне поєднання державного нагляду та ринкової самодисципліни для

вирішення поточних і стратегічних завдань відповідно до зміни економічної ситуації та реалізації економічних процесів;

- створення механізму трансформації соціально-економічної системи та сучасного ринкового механізму, що базується на можливостях економічного розвитку, інтересах людей та особливостях глобальної економіки;

- розробити механізми формування інноваційно-промислового потенціалу та забезпечити створення організаційних, правових і фінансових засад для трансферу новітніх іноземних технологій і виробництва технологічно прогресивної, наукомісткої продукції з високою доданою вартістю;

- створити систему механізмів, які розкривають потенціал взаємовигідної міжнародної інтеграції та відкривають нові економічні перспективи.

Важливим є досягнення сталого соціально-економічного розвитку шляхом постановки завдання впровадження мотиваційних механізмів, які сприятимуть розширенню загальної ресурсної бази та створенню та зміцненню фінансового потенціалу.

2.2. Фінансова складова інституційного забезпечення сталого розвитку продовольчого сектору

Прагнення полягає в тому, щоб у довгостроковій перспективі розвиток насінництва став ефективним інститутом системи контролю, що є певною умовою досягнення поставлених цілей. У земельному виробництві в районі плато основні елементи інституційної системи контролю з точки зору оперативного контролю взяті з поля довгострокового розвитку та мають бути реалізовані таким чином:

- 1) політика та прийняття рішень щодо азартних ігор щодо ключових аспектів довгострокового розвитку APV;
- 2) інтелектуальна та людська діяльність господарств;
- 3) інвестиційний потенціал і мотивація для створення сприятливого інвестиційного клімату;
- 4) техніка, технологічний та інноваційно-інноваційний потенціал [2; 4];
- 5) екологічні компоненти (біологія, органічне землеробство);
- 6) формування механізмів управління та умов для розвитку сталого сільськогосподарського підприємства;
- 7) механізми державно-приватного партнерства для підтримки аграрного сектору та розвитку сільських територій;
- 8) спеціальні консультації, систематичний моніторинг і моніторинг довгострокових рівнів розвитку та результатів [3];
- 9) промислові та експлуатаційні стандарти та довгострокові звіти.

Усі елементи інституційної системи сільськогосподарського контролю та довгострокового розвитку рівнинних територій можуть успішно функціонувати як електрична система та система як засіб відповідного фінансового контролю. У сучасних умовах фінансування програми розвитку сільського господарства України є недостатнім і є основним чинником її позитивної трансформації після концепції довгострокового розвитку, яка в останні роки стала домінуючою в багатьох країнах світу. Особливо в європейських економічних руїнах. Сьогодні є можливість забезпечити фінансові ресурси для довгострокових проектів і програм розвитку у сфері землі та великої забудови в країнах ЄС. У той же час потужний фінансовий механізм управління для досягнення амбітної мети довгострокового розвитку сільськогосподарських ресурсів базується на двох типах фінансових податків: національних спеціальних фондах і фінансуванні через механізми.

Національне партнерство. Державне фінансування довгострокового розвитку європейського регіону базується на GSP, ефективному інструменті Європейського фонду сільського господарства та сільського розвитку

(EAFRD). Захист основної фінансової основи для довгострокового використання економічних, соціальних та екологічних досягнень Загальний обсяг фінансування EAFRD на 2021-2027 роки становить 95,5 мільйонів євро [26].

Регулювання Стратегічного плану GSP і Стратегічних планів розвитку держав-членів ЄС, а також горизонтальних спеціальних адміністративних територій, перед розгортанням основи для використання фінансових інструментів, подальше керівництво щодо довгострокових ініціатив розвитку на міжнародному, національному та регіональному рівнях. Фінансова підтримка включає розширення інвестиційних прав бенефіціарів, розширення можливостей поєднання грантів і комерційної фінансової допомоги, процентних ставок, субсидій і гарантій капіталу та кредитних джерел, розширення обсягу консультативної підтримки та потенціалу інформаційних платформ [21].

Основою механізму приватного партнерства є створення гнучких інформаційних платформ, мереж і веб-сайтів, які надають інформацію про частки та потенційні джерела інвестицій у проекти довгострокового розвитку на основі зобов'язань. Одним із елементів такого інформаційного партнерства у сфері програм фінансування землі та нових територій є Європейське інноваційне партнерство для сільського господарства та сталого розвитку, яке відкрито для об'єднання інформації та аналізу на підтримку EIP-AGRI [12]. Використовуючи інформаційні звіти (розсилки), платформа інформує всіх представників мережі про проблеми та потенційні фінансові вигоди, які можуть бути втрачені в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Платформа також надає інформацію про питання фінансування національних і регіональних проектів сталого розвитку за галузями чи регіонами.

Одним із шляхів реалізації механізмів партиципаторного партнерства у сфері довгострокової фінансової підтримки сільського господарства є створення фондів галузевого фінансування та інновацій у MilkFlex Fund (Ірландія). Фонд призначений для покриття додаткових витрат на

довгостроковий розвиток вітчизняної промисловості – базової галузі народного господарства. Фонд великий іонна група та інші) [27].

Потужним інструментом державного механізму фінансового забезпечення країни ЄС стає Horizon 2020. Загальний бюджет Horizon 2020 становить понад 3,7 млрд. євро саме для виконання програми Societal Challenge 2 (SC2) «Сталий розвиток сільського і лісового господарства, морські і внутрішні водні дослідження та біоекономіка» (2014-2020 рр.). За 2014-2020 рр. у найближчому майбутньому проекту «Горизонт 2020», близько до програми регулярної програми розвитку, а саме: стала продовольча безпека, відродження сільських територій, харчові та природні ресурси. Для вирішення даного питання необхідно виконати наведені нижче інструкції:

- 1) вирощування еко системних ресурсів і регіонів;
- 2) захищені правилами охорони праці;
- 3) збереження клімату;
- 4) розвиток активних, зелених та інклюзивних сільських територій;
- 5) створення нових облігацій;
- 6) підвищення рівня цифровізації сільського господарства і зелених районів [17].

Ключові принципи партнерських систем підтримки та пошуку джерел фінансового забезпечення сталого розвитку на основі і створення сучасних інформаційних платформ – мультиактивних медіа та ініціативна відповідальна участь.

Шукаючи можливості та перспективи фінансування, безпосередні учасники (фермери, лісівники, сільськогосподарські підприємства, сільськогосподарські асоціації та групи, дослідники тощо) повинні спільно приймати рішення та втілювати їх у реальні дії в рамках комунікаційної кампанії, яка задовольнить усі зацікавлені сторони. на фінансову частку. весь процес. Конкретизація планів і завдань та презентація результатів проекту відбувається в контексті інформаційної платформи та демонструє інтерактивні інновації на практиці.

Три ключові сфери фінансової підтримки для планів країн ЄС щодо сталого агробізнесу та сільського (зеленого) розвитку:

- 1) План сталого постачання продовольства (інвестиційний бюджет на 2020 рік – 685 млн євро);
- 2) Програма відродження сільського господарства та сільських територій (88 млн євро);
- 3) Продовольство та природні ресурси (208 млн євро).

У межах програми Sustainable Food Security (SFS), як частини Horizon 2020, у 2020 р. обсяг фінансування проектів і програм сталого розвитку на території країн ЄС склав 685 млн євро протягом 2018–2020 рр. та близько 173 млн євро у 2020 р. (рис. 2.2).

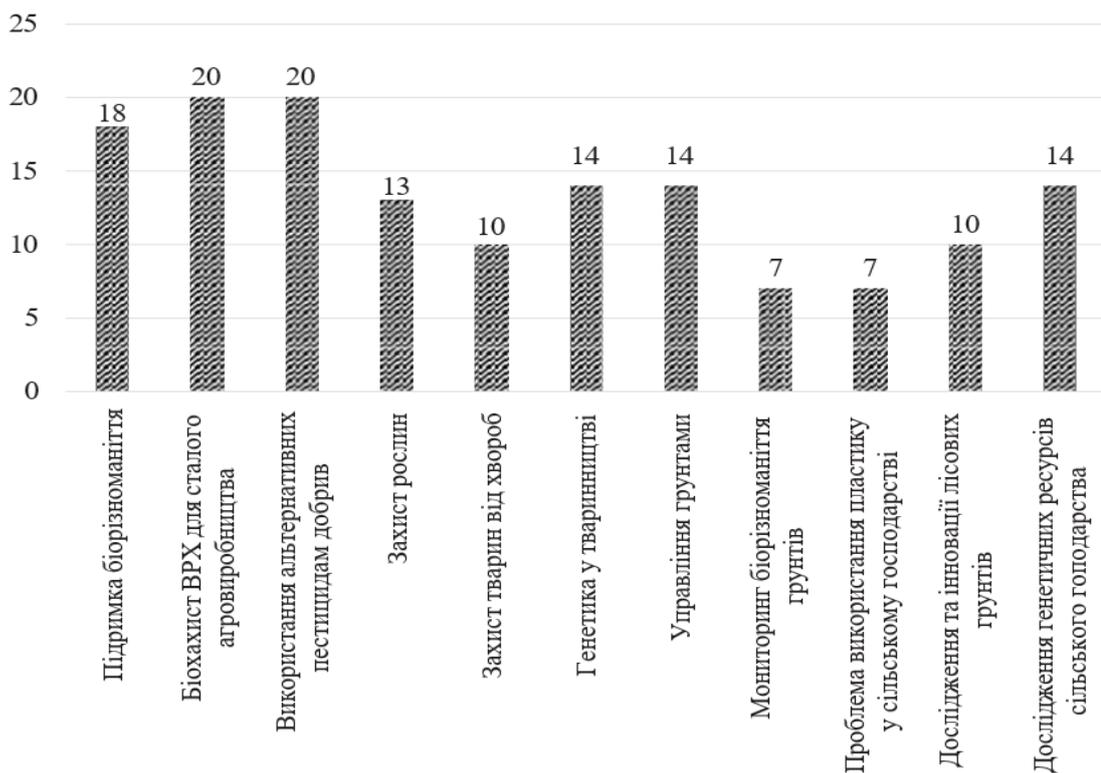

Рис. 2.2. Напрями та обсяги фінансового забезпечення програми Sustainable Food Security у країнах ЄС, 2020 р., млн євро

Частина ресурсів програми буде використана для фінансової підтримки місій сталого розвитку на інших континентах.

Основними цілями фінансової підтримки проектів відродження сільського господарства та сільської місцевості є активізація зміни поколінь у сільській місцевості, покращення доступності суспільних благ для сільських жителів та сприяння цифровій революції фермерів та сільських жителів. Інвестиції в нові інноваційні замкнуті ланцюги створення вартості, спрямовані на підвищення добробуту сільського населення, також є пріоритетними (рис. 3).

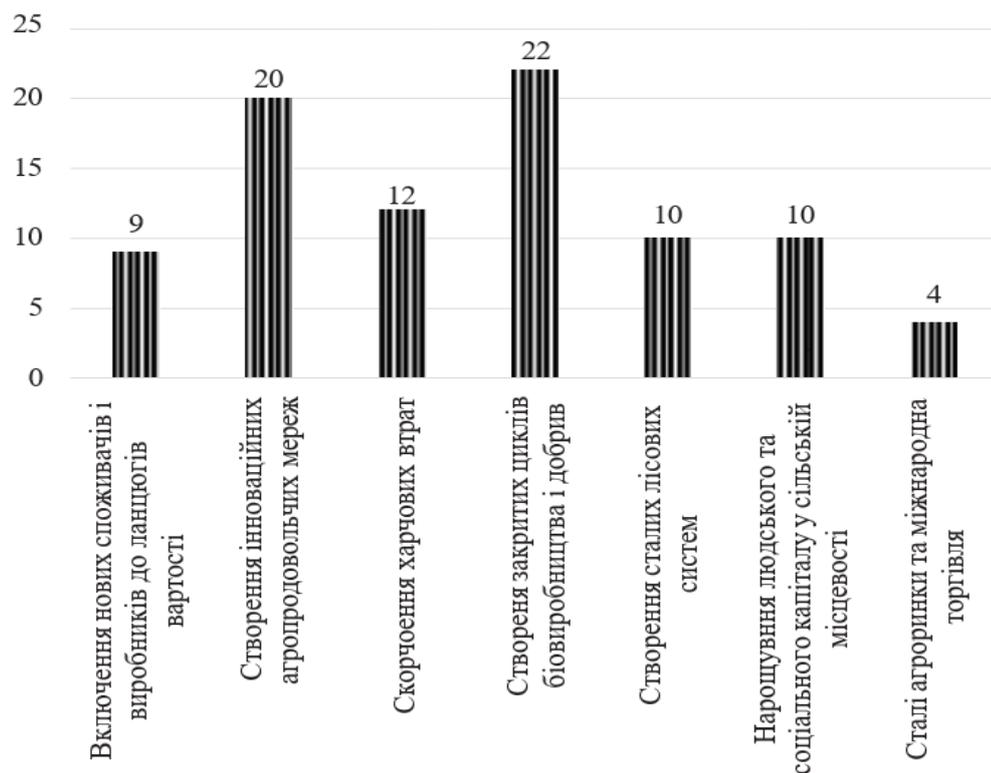

Рис. 2.3. Напрями та обсяги фінансового забезпечення програми відродження сільського господарства і сільських територій у країнах ЄС, 2020 р., млн євро

Третім базовим напрямком фінансової підтримки сталого розвитку сільського господарства та сільських територій у рамках «Горизонту» є стале продовольство та сільське господарство, природні ресурси. Стратегічними цілями цього напрямку сталого розвитку є стале управління водними та сільськогосподарськими ресурсами, належне забезпечення населення

якісними продуктами харчування та прискорення переходу до циркулярної економіки. Основним припущенням цієї програми є: зміцнення європейської інноваційної екосистеми; Впровадження нового SAP та довгостроковий моніторинг його результатів; Перегляд та реалізація Плану дій з досліджень та інновацій у сфері ґрунтознавства; якість та безпечність харчових продуктів; стійке тваринництво; демобілізація агро-нафто-хімії; сприяння переходу на альтернативні види енергії та палива; Підтримка управлінських рішень; Розвиток потенціалу міст як суб'єктів забезпечення продовольчої безпеки; підтримка майбутніх систем продовольчої безпеки; Розвиток органічного сільськогосподарського господарства.

Програма фінансування створення цифрових інформаційних платформ для досягнення цілей аграрної економіки та сталого розвитку сільських територій з обсягом фінансування близько 30 млн. євро [21] також на сьогодні є активним проектом. З кожним роком збільшується обсяг коштів, що виділяються на проекти сталого розвитку та програми, пов'язані із соціальним добробутом людей, такі як: коучинг і менторство, нові кластерні програми для промислового ланцюжка створення вартості, фінансова підтримка інновацій у малих і середніх підприємствах. підприємств і сільськогосподарських підприємств [29].

Мінфінська складова інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору та сільської місцевості України завжди була одним із найважливіших і проблемних елементів практики державного управління. Зокрема, частка видатків Державного бюджету України на 2015-2020 роки на фінансування аграрного сектору не перевищувала 0,8% [28]. Основними напрямками державної фінансової підтримки сільського господарства в останні роки були: державна підтримка тваринництва; Підтримка розвитку хмелярства та створення нових садів, виноградників та ягідників; Підтримувати розвиток сільськогосподарської діяльності та частково компенсувати витрати на вироблену в країні складну сільськогосподарську техніку. Інші програми

фінансової підтримки включають сільськогосподарські кредити та пряму фінансову підтримку сільгоспвиробників (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка обсягів фінансового забезпечення розвитку агросектора економіки України, млн грн

Напрями фінансової підтримки	2015 р.	2017 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Фінансова підтримка АПК через здешевлення кредитів	300,0	300,0	300,0	127,2	1200,0
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	-	-	800,0	130,8	120,7
Фінансова підтримка розвитку та садівництва, виноградарства та ягідництва	-	-	299,3	400,0	512,2
Фінансова підтримка тваринництва	250,0	170,0	3500,0	1040,6	1609,6
Фінансування формування інтервенційного продовольчого фонду	1400,0	-	-	-	-
Фінансова підтримка лізингу	3,8	3,8	4,8	-	-
Часткова компенсація вартості с.-г. техніки			640,8	1456,6	991,3
Інші програми фінансової підтримки	30,6	4675,0	1003,1	1131,3	78,6

Загальна фінансова підтримка у 2021 році склала 4 712,4 млн грн (тобто 418 тис. грн на один заклад, який отримує допомогу) [6].

Фактичні обсяги фінансування вітчизняної агросфери сьогодні значно поступаються можливостям бюджету країн ЄС. Разом з тим, за оцінкою вітчизняних дослідників, фінансовий потенціал сільського розвитку у 2017 р. сягнув майже 45 млрд дол. США і до 2020 р. очікується зростання на 76 % або до 80 млрд дол. США. [10]. У рамках інституційної фінансової підтримки сільського господарства і сільських територій України було узгоджено до реалізації декілька перспективних стратегічних проектів, фінансування яких відбувається спільно з міжнародними організаціями (USAID):

- «Кредитні ресурси для сільськогосподарських виробників» (2016-2023 рр.),
- «Аграрний розвиток» (2018-2024 рр.),

які орієнтовані на надання пільгових кредитних ресурсів та досягнення продовольчої безпеки і сталого розвитку сільського господарства України [45].

Сучасні реалії адаптувалися і завдання комплексного фінансового забезпечення розвитку промисловості ускладнилося. Втрата фінансового потенціалу об'єктивно впливає на конкурентоспроможність національної економіки, аграрного сектору та його продукції. Вирішення складних та надзвичайно нагальних питань фінансової підтримки вітчизняного аграрного сектору, особливо в частині реалізації планів і проектів сталого розвитку, може бути організоване шляхом використання гнучких фінансових інструментів (позики, кредитні лінії), що підтримують національний досвід. , позики, субсидії, дотації та державні субсидії тощо).

Гнучкість фінансових інструментів залежить від їх високої адаптованості до поточних макроекономічних і галузевих умов і потреб фермерів (фермерських господарств). Основними економічними ознаками гнучких фінансових інструментів є:

- гнучкий план погашення боргу;
- розширена можливість реструктуризації зобов'язань фермерів;
- низькі ціни та процентні ставки порівняно з ринковими;
- менший ризик завдяки державним гарантіям;
- контакти з клієнтами фінансових установ.
- детальний розгляд специфіки галузі та кон'юнктури сільськогосподарських ринків (види сільськогосподарських ринків);
- більш ефективне управління грошовими потоками сільськогосподарських організацій;
- розширилися можливості для вирішення проблем розвитку агробізнесу та сталого розвитку сільських територій.

Доступно багато варіантів гнучкості:

1) саморегулятивна гнучкість – розмір і строки сплати використаних податкових коштів залежать від ринкової кон'юнктури, в основному від коливань цін на сільськогосподарську продукцію;

2) гнучкість потреб – на основі потреб та індивідуальних потреб фінансових користувачів (фермерів) або фінансових посередників (надавачів фінансової допомоги).

Гнучкі фінансові інструменти за своєю природою відрізняються від традиційних фінансових кредитів і характеризуються змінними графіками погашення боргу, подовженням строків боргу (реструктуризацією) та пристосуванням процентних ставок до інтересів корпоративних структур, залучених до реалізації завдань сталого розвитку підприємств.

Державні та приватні фінансові установи, комерційні банки, фінансові асоціації, спеціалізовані та гарантовані фонди, кооперативи, спеціалізовані фінансові установи для сталого розвитку та постачальники європейських програм підтримки можуть виступати фінансовими посередниками в таких гнучких програмах фінансової підтримки для механізмів сталого розвитку сільського господарства. відділ. Водночас можна розробити спектр гнучких сільськогосподарських фінансових продуктів незалежно від конкретних умов ведення сільськогосподарської діяльності та завдань сталого розвитку.

У світовій практиці гнучкі фінансові інструменти включають середньострокові інвестиційні кредити (2-5 років), короткострокові кредити на оборотні кошти (до 12-24 місяців), довгострокові кредити (5 років і більше), лізингові та приватні кредити, спеціальні кредити для сталого розвитку, фінансові гарантії програми.

Ефективні та гнучкі фінансові інструменти, що дозволяють реалізувати плани сталого розвитку сільського господарства та сільських територій

Територія – це фінансова гарантія держави, якою в європейській практиці користуються більше половини фінансових посередників. Державні гарантії є основою для надання аграріям пільгових кредитів та укладання договорів на пільгових і гнучких умовах. Беззбиткові фінансові продукти, які

пропонуються фермерам у формі пільгових позик на оборотний капітал, пропонують потенціал фінансової ліквідності як гнучкі фінансові інструменти для фізичних осіб.

Можливе об'єднання учасників спільного процесу фінансової підтримки реалізації завдань сталого розвитку на основі створення нових або існуючих сільськогосподарських платформ для консультацій та аналізу інформації, в тому числі KnowSDGs (База знань та інформації про сталий розвиток), Sustainable Development Goals), LinkedSDGs (інформаційна інноваційна платформа, що підтримує практичні цілі сталого розвитку), UN DESA (інформаційна платформа Міністерства економічних і соціальних питань ООН) тощо. Поточна вимога полягає у створенні національної цифрової інформаційної платформи, в рамках якої відбуватиметься процес національного усвідомлення концепції сталого розвитку, а також пошук і впровадження механізмів її впровадження в національну практику.

2.3. Фінансові механізми сталого розвитку продовольчого сектору ЄС

Високі кількісні показники функціонування аграрного сектору ЄС гарантують європейським агровиробникам досягнення міцної конкурентної позиції на світовому ринку. Таким чином, нині частка ЄС у світовому експорті сільськогосподарської продукції становить 17%, з яких майже 70% припадає на групу товарів з високою доданою вартістю та екстенсивної переробки [6]. У 2005-2015 роках середньорічний сукупний дохід від сільськогосподарських факторів у реальних цінах становив приблизно 145 млрд євро, а прибутки підприємств аграрного сектора перевищили 88 млрд євро.

Реформа Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 рр. вписується в основні економічні тенденції світових продовольчих поставок і гарантує, що зробить значний внесок у повну реалізацію європейської стратегії.

Європа 2020 дає змогу досягти сталого економічного розвитку шляхом поглиблення координації економічної політики між країнами в аграрному секторі та зміцнення глобальної конкурентної позиції ЄС у харчовому секторі. Водночас метою є суттєве скорочення частки GSP у бюджеті ЄС у новому плановому періоді з 39% у 2013 році до 33% у 2020 році. Прямі виплати фермерам також будуть значно скорочені (на 10%), розмір яких безпосередньо залежить від країни перебування: якщо для «старих» учасників групи виплати зменшуються на 5% (з 282 до 269 євро за 1 га), то для нових учасників групи – на 60% [47].

Серед особливостей сучасної системи продовольчої безпеки ЄС на особливу увагу заслуговує інституційний механізм, який продемонстрував високу ефективність протягом усього процесу впровадження.

Всередині групи регулюється ефективність і результативність сільськогосподарського виробництва та обсяги переробки. Так, система Європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF), яка діє в інституційних рамках ЄС, наразі представлена Європейським фондом регіонального розвитку (ERDF), Європейським соціальним фондом (ESF), Фондом згуртованості (CF) та Європейський сільськогосподарський фонд. Фонд сільського розвитку (EFRS), Європейський фонд морського та рибного господарства (EMFF) та Ініціатива зайнятості молоді (YEI). Цільовий характер його діяльності, що охоплює фінансування різноманітних проектів у сферах сільського господарства, агропромислового комплексу та рибальства, а також соціально-трудова відносин і зайнятості в цих сферах, має сильний позитивний вплив на посилення щільності відносин між державами-членами. Держава забезпечує продовольчу безпеку.

На рисунку 1 показано виділення коштів Європейських структурних та інвестиційних фондів на реалізацію пріоритетних напрямів Стратегії інтеграції до ЄС у 2014-2020 роках. Дані показують, що Європейський фонд сільського господарства та розвитку сільських районів (ЄФРСР) наразі є одним із найбільших донорів його впровадження: на його частку припадає

21,7% загального структурованого фінансування, загалом 98,7 мільярда доларів США. Водночас Польща (13,6 млрд євро), Італія (20,9 млрд євро), Іспанія (12,4 млрд євро), Франція (15,9 млрд євро) і Німеччина (14,4 млрд євро) є найбільшими одержувачами коштів ESFR на країну, Румунія (8,6 млрд євро) та Австрії (7,9 млрд євро) [58]. Водночас основними напрямками фінансування Європейського сільськогосподарського фонду структурних реформ і розвитку сільських територій у 2014-2020 роках є конкурентоспроможність малих і середніх підприємств (27,5 млрд євро), охорона навколишнього середовища та ефективність використання ресурсів (23,4 млрд євро); соціальна інтеграція (11,4 млрд євро); адаптація до зміни клімату та страхування ризиків (21,2 млрд євро).

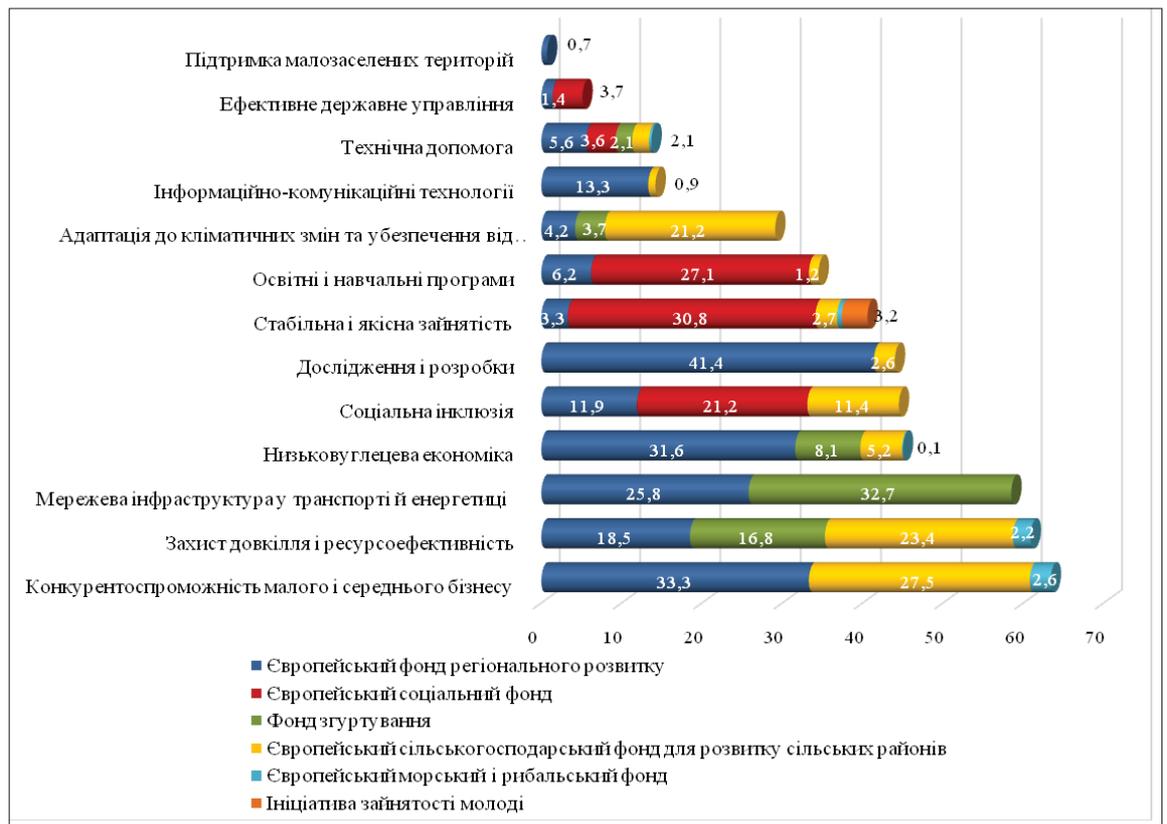

Рис. 2.5. Цільовий розподіл фінансування пріоритетних напрямів реалізації інтеграційної стратегії ЄС у розрізі Європейських структурних й інвестиційних фондів на період 2014-2020 рр., млрд. євро [59]

Якщо припустити, що ЄС повністю запровадить Спільну аграрну політику до 2020 року, це також призведе до додаткових великих надходжень

приватних інвестицій в агропромисловий комплекс. Рівень 16,8 млрд євро [60] та сприяють створенню тут приблизно 58 000 малих і середніх підприємств [61], не беручи до уваги мультиплікаційний ефект диверсифікації сільського господарства та потреби покращити задоволеність інвестиціями та створити нові можливості для працевлаштування та покращити матеріальний добробут. бути жителями села. Добробут і скорочення розриву між рівнями розвитку міст і сіл в ЄС.

Загалом на розвиток сільського господарства зараз виділяється приблизно 38% бюджету ЄС, що становить приблизно 0,4% валового внутрішнього продукту [62]. Є обґрунтовані підстави стверджувати, що транснаціональне об'єднання фінансових ресурсів на рівні ЄС не лише гарантує їх ефективне використання, але й усуває ризик того, що постачання продовольства спотворить параметри національного сільськогосподарського ринку, тим самим зменшуючи різноманітні суспільні блага у секторі виробництва харчових продуктів тощо. Високі показники продуктивності праці (приблизно 46 200 євро на працівника на рік [63]). Крім того, переважна більшість міжнародних експертів з політики європейської інтеграції погоджуються, що Спільна земельна політика є найефективнішою інституційною платформою для країн ЄС для досягнення спільних регіональних цілей продовольчої безпеки, а не для 28 країн, які змагаються за землю. Національна аграрна політика держав-членів [64].

Відповідно до стратегічних пріоритетів Спільної політики ЄС на сучасному етапі розвитку континентальної інтеграції Європи у 2020 році були сформульовані основні припущення реформи, а саме:

- цільовий розподіл грошових дотацій для забезпечення належної прибутковості сільськогосподарського виробництва з метою стимулювання загального економічного зростання та підвищення рівня зайнятості в сільській місцевості;

- впровадження гнучких механізмів антикризового управління сільськогосподарським виробництвом та його екологічною стійкістю з метою підвищення ефективності праці та захисту екосистем;
- збільшення інвестицій в інноваційні напрями розвитку аграрного сектору та створення конкурентоспроможних для населення ланцюжків продовольчих ринків;
- сприяння діяльності з підтримки екологічної рівноваги та охорони навколишнього середовища в сільськогосподарському виробництві;
- спрощення процедур для нових фермерів щодо відкриття власних ферм з метою підвищення зайнятості та економічної активності в сільській місцевості, одночасно максимізуючи економічні вигоди для структурно неконкурентоспроможних територій [65].

Досягнення цих стратегічних цілей вимагає як істотних змін у системі управління Спільною земельною політикою ЄС, так і системної модернізації її інструментів. Основна мета полягає в удосконаленні двох «фінансових стовпів» GSP: з одного боку, фінансового механізму прямих платежів і ринкового регулювання виробництва та обміну сільськогосподарської продукції (інтервенційні закупівлі, експортні субсидії, виробничі квоти для сільськогосподарської продукції). сировина тощо) і, з іншого боку, система фінансової підтримки сільських територій для регіонального розвитку. Що стосується механізму прямих виплат, то перехід від виробничих до невиробничих виплат (в залежності від сфери виробництва) у період 2014-2020 років повністю відповідає вимогам ДНС) і виплачувати фермерам бонуси залежно від їх продуктивності та економічної потужності. Очікувалося, що до 2020 року вартість незв'язаної прямої допомоги європейським фермерам сягне майже 35 мільярдів євро на рік, або 34%. ВВП (зокрема понад 11 млрд злотих на ландшафтну архітектуру); супутня пряма допомога – 5 млрд злотих; Витрати на розвиток села – 15 мільярдів злотих (включаючи 5 мільярдів злотих на дослідження та розробки в області навколишнього середовища та

клімату); Витрати, пов'язані з регулюванням ринку в аграрному секторі – 3 млрд. злотих.

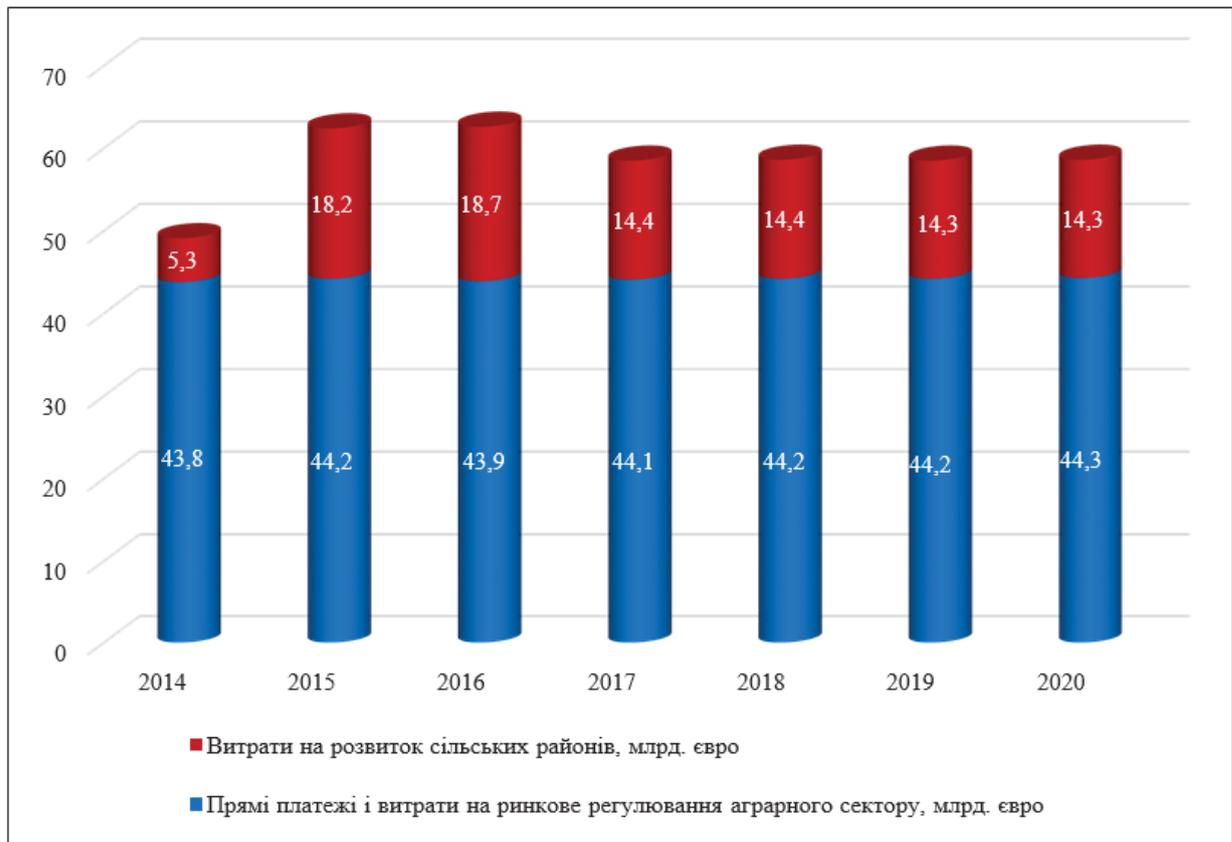

Рис. 2. 6. Співвідношення витрат на прямі платежі й ринкове регулювання аграрного сектору та витрат на розвиток сільських районів ЄС у 2014–2020 рр., млрд. євро у поточних цінах [16]

У той же час структура витрат на впровадження двох «стовпів» GSP ЄС (частка прямих платежів і витрати на ринковий нагляд в аграрному секторі) залишалася відносно стабільною на рівні 70-75% від загальних ресурсів в період 2014-2020 рр. тоді як витрати на розвиток у сільській місцевості не перевищують 25-30% (рис. 2.6).

Нова Спільна сільськогосподарська політика ЄС має на меті забезпечити більш справедливий розподіл прямих платежів на підтримку сільськогосподарського комплексу на міжурядовому, міжрегіональному та міжсуб'єктному рівнях. Зокрема, це стосується мінімального розміру державної допомоги, яка гарантується європейським фермерам на гектар ріллі,

тобто 60% від середнього розміру допомоги, наданої адміністративному чи сільськогосподарському воєводству у 2019 році. Водночас загальна сума допомога, отримана державою-членом ЄС, не може бути меншою за 75% середнього розміру допомоги в ЄС. Існує також можливість для країн ЄС підвищити рівень прямих платежів, у межах і рівнях, узгоджених з наднаціональними органами, для підтримки виробництва певних видів сільськогосподарської продукції, особливо в економічно несприятливих районах і районах з несприятливими умовами сільського господарства.

Початковий асигнування Європейського фонду сільськогосподарської безпеки на фінансовий 2015 рік становить майже 43,5 мільярда євро, з яких 43,4 мільярда євро на децентралізоване управління та 700 мільйонів євро на пряме управління. Розподіл доходів бюджету такий: погашення боргу - 868,6 млн євро, різниця - 165 млн євро, податок на перевиробництво молока - 405 млн євро.

У системі фінансової підтримки багатофункціонального сільського господарства також заслуговують на особливу увагу заходи, що стимулюють споживчий попит, зокрема реалізація програм безкоштовного або субсидованого розподілу молока, овочів та фруктів у об'єктах соціальної інфраструктури. Встановлення ліміту вартості для максимальної річної суми фінансування в 300 000 євро на ферму стане значним поштовхом для реалізації Спільної сільськогосподарської політики та забезпечення продовольчої безпеки в ЄС. При цьому при розрахунку обсягу фінансування слід враховувати загальну кількість робочих місць, створених на кожному підприємстві. Тобто державну підтримку отримують лише ті фермери, які ведуть ефективну підприємницьку діяльність в аграрному секторі, а перелік видів сільськогосподарської діяльності, які не мають права на привласнення, дає можливість «відсікти» цю діяльність. Його діяльність в цілому характеризується низькими показниками ефективності та не пов'язана зі створенням нових робочих місць в аграрному секторі європейських країн. У свою чергу, скасування деяких механізмів підтримки сільськогосподарського

виробництва та квотування виробництва цукру та молока могло б значно покращити загальну організацію та систему регулювання регіональних ринків аграрної продукції. Крім того, планувалося запровадити низку додаткових інструментів фінансування для фермерів, щоб не лише зробити їх активними учасниками регіонального продовольчого ланцюга, а й зміцнити їхню переговорну силу у переробці та торгівлі сільськогосподарською продукцією. Він має зіграти важливу роль у цьому шляхом створення низки професійних та галузевих асоціацій, запровадження обов'язкової системи письмових контрактів та інституційної гармонізації договірних умов щодо цін та основних умов постачання сільськогосподарської продукції, щоб ЄС не порушував законодавство .

Для подолання глибоких структурних викривлень, спричинених надмірною концентрацією прямих виплат у великих фермерських господарствах (80% вартості фінансування покривають 20% фермерів), а також для підвищення конкурентоспроможності фермерських господарств на ринку розроблено додаткові інструменти. розроблений ЄС з 2014 року. фінансова допомога. Суть полягає в тому, що спрощена система контролю для малих фермерських господарств, яка базується на фінансових цілях отримання одноразової фінансової дотації для ведення сільськогосподарської діяльності, значно послаблює зобов'язання в екологічній сфері та реалізацію принципу перехресної відповідності. Цей інструмент (10% загальноєвропейського бюджету на впровадження SA) полегшить доступ малих фермерів до загальноєвропейської системи прямих платежів і зменшить адміністративне навантаження. Для усунення ризику подрібнення великих фермерських господарств при отриманні дотацій за спрощеною системою, ці господарства отримуватимуть дотації лише для фермерських господарств, які у 2014 році мали статус малих фермерських господарств, або їх спадкоємців [30].

Якщо говорити про основний напрям розвитку сільських територій, то в оновленій до 2020 року Спільній аграрній політиці ЄС сільські території отримали важливу стратегічну роль. Зокрема, заплановані реформаторські

заходи включають: сприяння передачі знань та інновацій у сільському господарстві; Підвищення конкурентоспроможності на світових ринках; Розробка ланцюгів постачання агропродовольчої продукції та систем управління ризиками; відновлення та захист сільськогосподарських і лісових екосистем; Сприяння ресурсоефективному споживанню та переходу до низьковуглецевої сільськогосподарської економіки; Сприяння соціальному залученню та зменшенню бідності в сільській місцевості [31]. Заходи, визначені в рамках розвитку сільських територій, включають сприяння диверсифікації несільськогосподарської економіки в сільськогосподарських районах (до 70 000 євро на проект) і створення загальних страхових фондів для фермерів для компенсації збитків, спричинених несприятливими умовами. коливання погоди та ринку тощо.

До 2020 р. важливим напрямом у реалізації Спільної аграрної політики ЄС стане системна екологізація сільського господарства, що ґрунтується переважно на впровадженні «зелений» механізм оплати. Забезпечує стимули та державну підтримку для диверсифікації сільськогосподарських культур (кожна ферма вирощує щонайменше три види), підтримує стійкі пасовища для худоби, створює екологічні зони зі скороченням сільськогосподарських земельних ресурсів на 5%, а пізніше на 7%, захищає біорізноманіття та ландшафтні особливості та розвиток «знань» аграрного сектору, який надає додаткову підтримку (до 3000 євро) фермерським господарствам, які отримали сертифікати якості продукції [32]. На ці цілі передбачається виділяти 30% річного державного бюджету і перераховувати їх безпосередньо фермерським господарствам. Він також планує виділити значні ресурси з бюджету Союзу на реалізацію програм і проектів, які допомагають фермерам вирішити проблеми, пов'язані з якістю води, ґрунтом і зміною клімату. При цьому приблизно 30% загального бюджету проектів розвитку сільських територій має бути виділено на проекти та інвестиційні програми, що здійснюють агроекологічні заходи, просування органічного землеробства та впровадження інноваційних досліджень і розробок у сфері екологізації. Ще однією

особливістю GSP ЄС на сучасному етапі континентальної інтеграції є її системна інновація, яка наразі реалізована на інституційній платформі Восьмої рамкової програми регіонального розвитку «Горизонт 2020», прийнятої Європейською Комісією у 2014-2020 роках. Програма із загальним бюджетом понад 87 мільярдів євро базується на цілях Лісабонської стратегії Європейської Комісії та об'єднує Сьому рамкову програму досліджень, Програму конкурентоспроможності та інновацій (CIP) та Європейський інститут інновацій та технологій (EIT) об'єднає фінансові ресурси. Ресурси держав-членів ЄС поєднуються з фондами досліджень і розробок у сферах стратегічних пріоритетів розвитку ЄС, таких як «Прогресивні науки» (27,8 млрд євро), «Лідерство в промисловості» (20,3 млрд євро) та «Соціальні виклики» (35,9 млрд євро). Остання орієнтація Horizon 2020 передбачає значні витрати в європейських бюджетах на інноваційні програми та проекти в таких сферах: здоров'я, демографічні зміни та добробут; продовольча безпека, ресурсоефективне агро-лісоведення, океани, прибережні та внутрішні води, наукові дослідження, біоекономіка; безпечна, чиста та ефективна енергія; інтелектуальний, «зелений», комплексний транспорт; Зміни клімату, навколишнього середовища, ефективності використання ресурсів і корисних копалин; інклюзивне, інноваційне, продумане та безпечне суспільство [34].

Висновки до розділу 2

Характеризуючи особливості системи продовольчої безпеки ЄС, слід підкреслити, що вона забезпечується насамперед потужними та різноманітними каналами державної підтримки сільськогосподарського виробництва. При цьому держава використовує всі зосереджені в її руках економічні, соціальні, політичні та ідеологічні важелі: гранти та пільгові кредити, премії, соціальні допомоги та премії, пропаганду, адміністративні системи, міжнародні організації та угоди для досягнення цілей сталого

розвитку. Це лежить в основі практично всіх спільних політик ЄС, у тому числі агропромислової. Чинна Спільна аграрна та промислова політика ЄС також включає широкий спектр інструментів, спрямованих на створення конкурентного ринкового середовища та запровадження інноваційних форм організації бізнесу в аграрному секторі. Як наслідок, конкурентна політика інтегрованого блоку за останні десятиліття дала потужний поштовх не лише економічному розвитку регіону, а й науково-технічному та інноваційному прогресу, забезпечивши цілісність регіону. ринку, що запобігає монополізму на окремих сегментах ринку та зловживанню його учасниками монопольним статусом, підтверджує частка ЄС у світовому експорті сільськогосподарської продукції, яка становить майже 40% .

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

3.1. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення

Завдяки традиційно сильному експорту продовольства Україна вже давно позиціонується багатьма країнами світу як гарант продовольчої безпеки. Внесок України у світовий продовольчий ринок у 2021 році еквівалентний забезпеченню продуктами харчування приблизно 400 мільйонів людей. Україна стабільно входить до п'ятірки найбільших експортерів зернових та зернобобових культур у світі.

У 2021 році Україна стала членом Комітету ООН зі світової продовольчої безпеки, який звітує перед Генеральною Асамблеєю ООН про засідання Економічної та соціальної ради ООН та Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO). Вперше в історії Міжнародну зернову раду очолить представник України – Економіки України, заступник Міністра – Торговельний представник України Т. Качка. Військові дії Російської Федерації на території України вкрай негативно вплинули на функціонування продовольчої системи. Наразі в основних районах вирощування пшениці: Харківській, Одеській та Запорізькій ведуться бойові дії. Загалом це призведе до падіння виробництва, збирання та експорту зерна; експорт української продукції на зовнішні ринки ускладняться блокадою українських портів Російською Федерацією (60% української сільськогосподарської продукції експортується морем). Що в основному залежить від того, які країни-імпортери продовольства матимуть негативний

вплив. Наслідки призведуть до серйозної загрози глобальній продовольчій безпеці: світові ціни на продовольство продовжуватимуть зростати.

Продовольство (згідно з прогнозом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН від 11 березня 2022 року, через війну в Україні світові ціни на продукти харчування та корми можуть зрости на 20%); Глобальна інфляція стрімко зросла, що особливо вплине на країни з нестабільною економікою на Близькому Сході та в Північній Африці.

Протягом останніх 30 років частка української агро-продукції на світовому ринку постійно зростала і у 2021 році досягла рекордного рівня. Багато країн залежать від експорту української пшениці та кукурудзи. Якщо говорити про сильну залежність, то вона має місце у світовому сегменті соняшникової олії. Наразі загальна частка українських рослинних олій у світовій структурі експорту окремих продуктів становить 7,5%, тоді як у випадку соняшникової олії цей показник у виробничому 2021/22 році досяг 47,2%. Більше того, пошук заміників українській продукції в короткостроковій перспективі видається неможливим, оскільки частка України у структурі світового виробництва становить 30,6%. На частку Російської Федерації, яка перебуває під санкціями та відчуває значні труднощі з виведенням своєї продукції на світові ринки, припадає 30% світового експорту соняшникової олії та 28% її виробництва. Загалом це призвело до різкого зростання цін на світовому ринку – з \$1700 до \$2250 дол. за 1 т [35]. На Україну та Російську Федерацію припадає 43% загального світового експорту пшениці та фуражного зерна.

Транспортне сполучення з Чорним морем знаходиться в зоні бойових дій, що робить його практично марним – після того, як Росія потопила і захопила кілька цивільних суден, іноземні судноплавні компанії та страхові агентства, враховуючи існуючий ризик, стягують за свої послуги таку плату, яка робить їх використання нерентабельним. Росія як агресор підпадає під санкції, що суттєво перешкоджає надходженню продовольства на світові ринки. Загалом це призвело до різкого зростання світових цін на пшеницю та

кукурудзу. Наприклад, в ЄС ціни зросли на безпрецедентні 150 доларів за тонну в очікуванні значного відновлення попиту на Близькому Сході та в Північній Африці. Найбільше подорожчання відбулося в США і склало \$162 за тонну, також з урахуванням сухої погоди в Канзасі, Оклахомі і Техасі, що викликало занепокоєння щодо стану посівів озимої пшениці. За даними Міжнародної ради по зерну (IGC), ціни на кукурудзу в найбільшому експортері (США) вперше за майже 20 років досягли 350 доларів за тонну. На початку березня відсоткові ставки досягли рекордного рівня в усіх основних країнах-експортерах. Наприклад, кукурудза в Україні подорожчала з \$56 до \$340. за тонну [44].

Зросли ціни на важливі сільськогосподарські продукти. Країни з низьким рівнем доходу особливо вразливі до продовольчої кризи. Більшість людей у цих країнах страждають від тимчасового або хронічного голоду. приклад:

В Єгипті понад 32,5% громадян живуть за межею бідності, що робить недоїдання та голод гострою проблемою Єгипту;

Рівень недоїдання серед жінок і дітей в Ємені залишається одним з найвищих у світі:

1,2 мільйона вагітних або годуючих груддю жінок і 2,3 мільйона дітей віком до 5 років потребують лікування гострого недоїдання;

В Індонезії 14,3% населення живе за межею бідності, а 19,4 мільйона людей не можуть задовольнити свої потреби в харчуванні;

У Бангладеш 40 мільйонів людей залишаються без їжі, а 11 мільйонів страждають від сильного голоду;

В Ефіопії 5,9 млн осіб страждають від гострої нестачі їжі;

У Лівані 22% домогосподарств відчують нестачу їжі;

У Пакистані 20,5% населення недоїдає, а 44% дітей віком до 5 років страждають від затримки росту [36].

Майже всі країни, які зараз борються з катастрофічною нестачею продовольства, є реципієнтами українського продовольства, і Україна до останнього моменту була його основним постачальником (рис. 3.1).

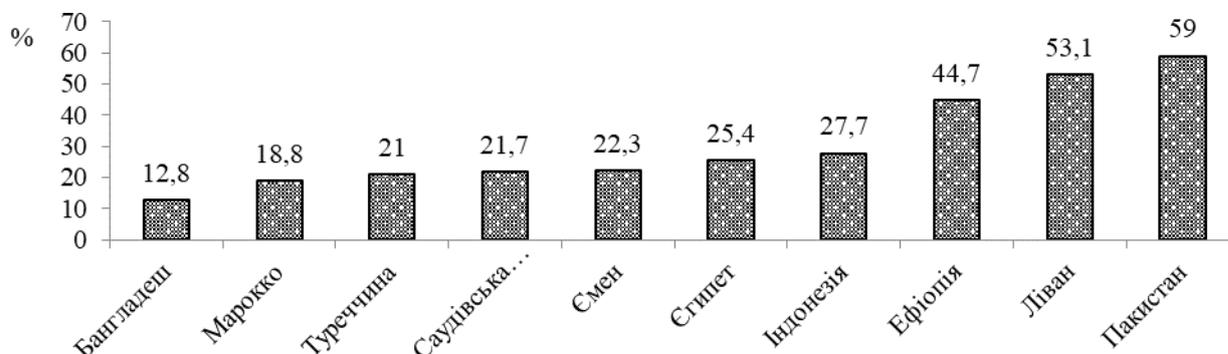

Рис. 3. 1. Частка України в імпорті зерна пшениці окремих країн Азії та Африки, %

Найбільшими експортерами українських плит за останні роки були Єгипет, Туреччина, Іран та Китай (рис. 3.2). Блокування українського експорту кухонних плит йде на шкоду поголів'ю свиней і внутрішньому виробництву в Китаї. Чисельність тварин у Китаї перевищує 400 мільйонів. Він є найбільшим у світі [47]. Для його живлення потрібно не менше 120 мільйонів тонн фуражного зерна. Середньорічне падіння української кухні становить 8% від цього обсягу, або 10,1 млн тонн.

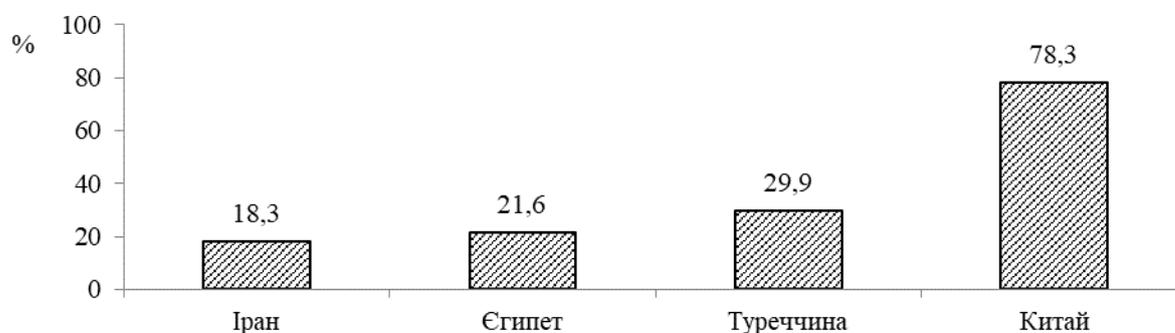

Рис. 3. 2. Частка України в імпорті зерна кукурудзи окремих країн Азії та Африки

Повернення до колишнього рівня українського аграрного експорту стане можливим лише після припинення бойових дій, відновлення контролю над усіма портами та зняття блокади цивільного судноплавства в Азовському та Чорному морях. Логістичні можливості наземного сполучення вкрай обмежені. Наприклад, АТ «Укрзалізниця» надає експортерам послуги з перевалки зерна на 12 терміналах. Зараз найбільше вантажівок зосереджено на трьох перехрестях: «Іжув» (траса на Польщу), «Ужгород» (траса на Словаччину) та «Чоп» (траса на Словаччину). Водночас переробна потужність усіх дванадцяти терміналів на західному кордоні України не перевищує 1 млн тонн зерна на місяць [8].

Незважаючи на небезпеку подальших військових дій, є підстави для обережного оптимізму щодо внутрішнього продовольчого забезпечення України. Це припущення ґрунтується на кількох фактах.

По-перше, країна має довгострокові запаси продовольства. За заявою глави Офісу президента Шурми Р., в країні на складах і елеваторах створено запаси основних продуктів, таких як пшениця, кукурудза, соняшникова олія тощо, яких має вистачити на 3-5 років [59].

Незважаючи на бойові дії, на більшій частині території України (за 20 років) розпочато весняно-польові роботи, де сіють ранньостиглі та пізньостиглі зернові культури. Згідно з експертними прогнозами аналітичного агентства «АПК-Інформ», виробництво зернових та олійних культур в Україні у 2022 році спочатку оцінюється в 53,3 млн тонн, що означає зниження на 51% порівняно з рекордним рівнем попереднього сезону. Очікується, що цьогорічний урожай зернових буде найнижчим за 10 років, а врожай олійних – найнижчим за 15 років [10]. За прогнозами експертів компанії «Латифундист», за різними виробничими сценаріями виробництво зернових і зернобобових культур у 2022 році становитиме 55,1–70,5 млн тонн, а технічних рослин – 23-28 млн тонн [51]. Цього достатньо, щоб повністю покрити потреби країни в повноцінному харчуванні. Наприклад, національне споживання зернових у 2020 році склало 20,082 млн тонн, з них:

- витрати на корми – 10343 тис. зл тон;
- витрати на посів – 2,247 млн. тонн;
- втрати – 1,073 млн т;
- нехарчова переробка – 1,04 млн тонн;
- фонд споживання – 5,379 млн. тонн[12].

Враховуючи необхідність суттєвого обмеження експорту зернових продуктів з України, можна припустити, що їх експорт збільшиться за рахунок внутрішнього попиту, особливо на корми для тварин. Це дозволяє нам висунути гіпотезу про ймовірність збільшення виробництва м'яса в районах, де не було війни.

3.2. Сталий розвиток: посилення продовольчої безпеки в країнах ЄС

У контексті сталого розвитку цілі продовольчої безпеки, які мають бути досягнуті до 2030 року, визначаються таким чином:

1) до 2030 року забезпечити все населення світу безпечним і достатнім продовольством, щоб повністю пом'якшити голод;

2) до 2030 року повністю ліквідувати всі форми недоїдання, включаючи недоїдання дітей віком до п'яти років, для задоволення потреб вагітних жінок, підлітків, жінок, які годують грудьми, та людей похилого віку;

3) подвоїти продуктивність сільського господарства, доходи дрібних сільськогосподарських виробників (рибалок, скотарів, фермерів) через рівний доступ до землі, засобів виробництва, фінансових послуг, знань та інформації, ринків додаткової вартості, збільшення зайнятості в несільськогосподарському секторі виробництва;

4) забезпечення стійкості системи виробництва харчових продуктів, впровадження сталих методів сільськогосподарського виробництва для

підтримки екосистем, посилення адаптації, зміни клімату, посухи, екстремальних погодних умов, поступового покращення якості ґрунту;

5) підтримувати генетичне різноманіття в насінні, культивованих рослинах, сільськогосподарських тваринах, особливо через добре керовані та диверсифіковані банки насіння та рослин на різних рівнях (міжнародному, національному, регіональному), заохочуючи справедливий доступ та спільне використання генетичних ресурсів та пов'язаних з ними знання;

6) збільшити інвестиції за допомогою розширених механізмів міжнародного співробітництва в сільську інфраструктуру, сільськогосподарські дослідження та надання послуг, розвиток технологій, а також банки генів рослин і худоби для підвищення рівня сільськогосподарського виробництва в країнах, що розвиваються, зокрема в найменш розвинених країнах;

7) запровадити заходи щодо забезпечення належного функціонування ринків харчових продуктів і деривативів, сприяння своєчасному доступу до ринкової інформації, включаючи запаси харчових продуктів, для обмеження надмірної волатильності цін на харчові продукти.

Аналіз індикаторів продовольчої безпеки демонструє приблизно середню потребу в енергії для харчових продуктів у різних країнах ЄС: Чеська Республіка мала 2530,5 ккал/душу/добу, Німеччина – 2543,0 ккал/душу/добу, Нідерланди – 2576,83 ккал/душу/добу, Норвегія мала 2549,5 ккал/шапку/день (Таблиці 1-4). Валовий внутрішній продукт на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) був найвищим у Норвегії – 63 753 долари на душу населення порівняно з 54 801 доларом на душу населення в Нідерландах.

5210 доларів на душу населення в Німеччині, 384 долари на душу населення в Чехії. При цьому Чехія мала найвищі темпи зростання, в середньому 2,2% щорічно з 2000 по 2022 рік, тоді як Німеччина – 0,9% щорічно, Нідерланди – 0,69% щорічно та Норвегія – 0,55% щорічно. Мається на увазі проблема стабільності доходів, яка забезпечується в Чехії завдяки потенціалу економічного зростання і певною мірою існує в найбільш

розвинутих країнах з високим рівнем добробуту (табл. 3.1). Для Чехії ця тенденція означає покращення якості життя населення і, відповідно, продовольчої безпеки.

Таблиця 3.1 – Показники продовольчої безпеки в Чехії, 2000-2022 рр

Індикатор продовольчої безпеки	Середній			Стандартне відхилення
	2000-2010	2010-2015	2015-2022	2000-2022
Середня харчова потреба в енергії (ккал/кап./день)	2,566.91	2,542.33	2,530.50	17.89
Валовий внутрішній продукт на душу населення, ПКС, розповсюдження (постійний міжнародний долар 2011 р.)	30,038.26	34,231.67	38,492.82	4601.56
Кількість дорослих із ожирінням (18 років і старше) (млн.)	1.87	2.15	2.25	0.19
Мінливість виробництва продовольства на душу населення (постійна 2004-2006 тис. \$ на душу населення)	16.58	14.62	15.17	4.67
Варіабельність пропозиції продовольства на душу населення (ккал/людина/день)	69.09	17.00	59.40	36.29

Кількість дорослих із ожирінням (18 років і старше) є важливою проблемою в Німеччині, де рівень був 15,2 млн в середньому за 2015-2022 рр., з річним стандартним відхиленням 1,38 млн (табл. 3. 2). Загалом цей показник суттєво зріс з 12,22 млн 2000-2010 рр. до 15,2 млн у 2015-2022 рр. Для порівняння, у Чехії цей показник становив 2,25 млн 1,87 млн у 2000-2010 роках; у Нідерландах середній рівень ожиріння становив 2,75 мільйона в 2015-2022 роках; у Норвегії менше – 0,9 млн в середньому в 2015-2022 роках.

Зміна виробництва продуктів харчування на душу населення (постійна \$2004-2006 тис. на душу населення) значно коливався в Чехії, становлячи в середньому \$16,58 тис. на душу населення в 2000-2010 рр., 14 тис. дол. США на душу населення в 2010-2015 рр. і 15,17 тис. дол. США на душу населення в

2015-2022 рр. У Німеччині цей показник склав \$12,18 тис. на людину, 6,75 тис. дол. США на особу та 8,13 тис. дол. США на особу відповідно, значно знизившись з 2000 по 2010 рр.

Таблиця 3.2 – Показники продовольчої безпеки в Німеччині, 2000-2022 рр.

Індикатор продовольчої безпеки	Середній			Стандартне відхилення
	2000-2010	2010-2015	2015-2022	2000-2022
Середня харчова потреба в енергії (ккал/кап./день)	2,548.18	2,553.00	2,543.00	5.93
Валовий внутрішній продукт на душу населення, ПКС, розповсюдження (постійний міжнародний долар 2011 р.)	44,755.02	49,691.45	52,310.85	3,759.08
Кількість дорослих із ожирінням (18 років і старше) (млн.)	12.22	14.15	15.20	1.38
Мінливість виробництва продовольства на душу населення (постійна 2004-2006 тис. \$ на душу населення)	12.18	6.75	8.13	3.41
Варіабельність пропозиції продовольства на душу населення (ккал/людина/день)	33.27	27.67	26.00	10.25

У Нідерландах ця цифра становила 21,42 тис. дол. на особу, 20,23 тис. дол. 18,3 тис. доларів на людину, відповідно до значного коливання з 2000 по 2022 рік і незначного зниження. У Норвегії ця цифра становила 4,41 тис. дол. на особу, 4,87 тис. дол. на особу, 4,37 тис. дол. на особу, що відповідає невеликим коливанням у 1,57 тис. дол. США за двадцять років (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Показники продовольчої безпеки в Нідерландах, 2000-2022 рр.

Індикатор продовольчої безпеки	Середній			Стандартне відхилення
	2000-2010	2010-2015	2015-2022	2000-2022
Середня харчова потреба в енергії (ккал/кап./день)	2,571.73	2,574.67	2,576.83	2.62
Валовий внутрішній продукт на душу населення, ПКС, розповсюдження (постійний міжнародний долар 2011 р.)	50,081.69	52,214.75	54,801.68	2,732.84
Кількість дорослих із ожирінням (18 років і старше) (млн.)	1.96	2.50	2.75	0.36
Мінливість виробництва продовольства на душу населення (постійна 2004-2006 тис. \$ на душу населення)	21.42	20.23	18.30	5.29
Варіабельність пропозиції продовольства на душу населення (ккал/людина/день)	39.45	8.50	7.80	18.03

Зміни продовольчих запасів на душу населення значно зросли в Чеській Республіці протягом 2015-2022 рр. порівняно з 2010-2015 рр., коливаючись від 59,4 ккал/людина/день і 14,62 ккал/кап./день відповідно. У Німеччині у 2015-2022 рр. середня норма становила 26 ккал/кап./день з коливаннями 10,25 ккал/кап./день протягом двадцяти років. У Нідерландах значення значно зменшилося між 2010 і 2022 роками порівняно з 39,45 ккал/кап./добу протягом 2000-2010 років. У Норвегії цей показник також серйозно впав до середнього 10,4 ккал/шапку/день у 2015-2022 роках порівняно з 30,18 ккал/чашку/день у 2000-2010 роках.

Таблиця 3.4 – Показники продовольчої безпеки в Норвегії, 2000-2022 рр.

Індикатор продовольчої безпеки	Середній			Стандартне відхилення
	2000-2010	2010-2015	2015-2022	2000-2022
Середня харчова потреба в енергії (ккал/кап./день)	2,533.27	2,542.00	2,549.50	7.97
Валовий внутрішній продукт на душу населення, ПКС, розповсюдження (постійний міжнародний долар 2011 р.)	60,773.43	61,959.65	63,753.73	2,151.91
Кількість дорослих із ожирінням (18 років і старше) (млн.)	0.65	0.85	0.90	0.13
Мінливість виробництва продовольства на душу населення (постійна 2004-2006 тис. \$ на душу населення)	4.41	4.87	4.37	1.57
Варіабельність пропозиції продовольства на душу населення (ккал/людина/день)	30.18	11.17	10.40	12.54

Таким чином, аналіз індикаторів продовольчої безпеки демонструє відмінності в різних країнах ЄС щодо її рівня, що свідчить про уніфікацію окремих цілей сталого розвитку в контексті доступності, безпеки та якості харчових продуктів. За високого рівня добробуту країни ЄС характеризуються різними викликами у сфері продовольчої безпеки. Для Чехії найбільшою проблемою є коливання виробництва продуктів харчування. Для всіх країн головним викликом можна вважати створення стимулів для громадян боротися з ожирінням, яке погіршилося за останні двадцять років, особливо в Німеччина, Чехія, Нідерланди, де спостерігається тенденція динамічного зростання.

Це дослідження доводить необхідність індивідуальних стратегій сталого розвитку у сфері продовольчої безпеки. Подібно до висновків К. Pawlak і М. Kołodziejczak щодо відмінностей у рівнях безпеки продовольчої системи між регіонами, у цій статті визначено відмінності в продовольчих системах Чехії,

Німеччини, Нідерландів та Норвегії [61]. Необхідність стимулювання інвестування в інфраструктуру аграрного сектору та інвестування в дорадчі послуги для покупців продуктів харчування та К. Павляк і М. Колодзейчак виділяють ключовими показниками. Це дослідження зосереджено на розробці урядових інформаційних кампаній для громадян країни з метою поширення обізнаності про проблему ожиріння. Доступність продовольства в європейських країнах через високий рівень доходів, який постійно зростав між 2000 і 2020 роками в усіх країнах, загострила проблему ожиріння серед дорослих. Останній збільшився в усіх досліджуваних країнах ЄС, з деякими відмінностями в цифрах [61].

Дослідження також доводить зміни в продовольчій безпеці в Нідерландах і Норвегії, яким вдалося досягти зниження волатильності пропозиції продовольства на душу населення між 2010 і 2022 роками (на 31,65 і 19,78 відповідно). Для порівняння, чеська продовольча система характеризувалася збільшенням волатильності пропозиції з 2015-2022 рр., а німецька продовольча система досягла зниження волатильності на душу населення на 7,27 з 2010-2022 рр. порівняно з 2000-2010 рр. Таким чином, країни ЄС повинні стабілізувати нестабільність, щоб підвищити продовольчу безпеку, як це досягла Норвегія, де нестабільність у виробництві та постачанні продовольства є стабільною. Протягом останніх двадцяти років продовольча система Норвегії характеризувалася стабільністю ключових показників безпеки: стабільні енергетичні потреби в продуктах харчування, фіксоване зростання ВВП на душу населення, відсутність значного збільшення кількості людей, які страждають ожирінням, невеликі коливання у виробництві продуктів харчування, зниження волатильності запасів на душу населення. Незважаючи на різні проблеми продовольчої безпеки та політику щодо їх вирішення, деякі дослідження стверджують, що жодне політичне рішення не повинно забезпечити сталість у майбутньому [64]. Це дослідження доводить, що більш розвинені країни можуть краще впливати на продовольчі проблеми, тоді як менш розвинені країни (Чеська Республіка) є менш стійкими.

Зусилля урядів держав-членів ЄС щодо інтеграції політики продовольчої безпеки повинні враховувати регіональні характеристики продовольчих систем. Незважаючи на спільні проблеми, пов'язані з відходами, харчуванням різних соціальних груп, ожирінням, рівним доступом до їжі, забезпеченням сталого управління виробничими процесами, реалізацією програм досліджень і розробок у сфері продовольчої безпеки, масштаби цих викликів різні. Крім того, під час економічної кризи продовольчі системи характеризуються різними рівнями стійкості та нестійкості. У той час як Чеська Республіка має вищий рівень волатильності, Норвегія має помітний рівень сталості продовольчої системи. Політика продовольчої безпеки має бути спрямована на індивідуальні виклики, залежно від регіонального соціально-економічного та екологічного розвитку країни.

Зокрема, цілі щодо належного забезпечення населення планети продовольством і викорінення різних форм недоїдання налаштовані трохи оптимістично з огляду на повільні темпи вирішення проблем продовольчої безпеки. Тому ці цілі слід коригувати, виходячи з регіональної статистики з цих питань. Доцільно визначити мету створення ефективного продовольчого ланцюга, враховуючи регіональні особливості забезпечення, доступність продуктів харчування різних верств населення, їх реальні потреби за станом здоров'я.

Досягнення найбільш стійкої глобальної продовольчої безпеки вимагатиме цілісного системного підходу, побудованого на поєднанні політики та технологічної реформи, яка використовує існуючі системи в поєднанні з сучасними технологіями, методами та передовим досвідом.

3.3 Пріоритетність міжнародного економічного співробітництва України та ЄС у досягненні цілей розвитку

Міжнародна економічна допомога, включно з можливістю подати заявку на отримання фінансової допомоги та підтримує Цілі розвитку (ЦСР), можливий перехід і екологічне рішення для електроенергії. Україна бере активну участь у низці функціональних заходів сталого розвитку, як для отримання доступу до «зеленого», так і для отримання доступу до розвитку. Екологічний розвиток є досяжним, коли він є електричним пристроєм Зеленої угоди та важливим аспектом Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, а отже, сповіщенням про дії для українських команд дій та експертів. Питання розвитку та системні виклики нерозривно пов'язані з найтіснішою співпрацею. Сталий розвиток тягне за собою структурні зміни та вимагає еволюційних змін у технології, економіці, культурі та організаційних формах. Сучасні виклики, такі як зміна клімату чи мобільність, важко вирішити поодино, оскільки вони глибоко вкорінені в соціальних структурах та інститутах, мають численні причини та наслідки та мають далекосяжний характер. поза соціальною сферою. Вирішувати нагальні проблеми 92 Потрібні зміни в застосуванні структурних технологій, економіці, культурі, екології, системах і менеджменті. Інновації є ключовою речовиною в індустріальному суспільстві і повинні бути закріплені в суспільстві та організаційних інститутах.

Від початку становлення України як незалежної держави наголос робився на підземні багатства, природні ресурси та географічне положення, а не на інтелектуальний потенціал. Сьогодні у світовій економіці темп задають не країни, що володіють природними ресурсами та значними запасами мінеральної сировини, а країни, які мають інтелектуальний та технологічний потенціал і реалізують його у своєму національному житті [75, прим.24 – 36]. Міжнародне економічне співробітництво України у сфері розвитку «зеленої економіки» та «циркулярної економіки» узгоджується зі стратегією сталого

розвитку України до 2030 року та отримало підтримку країни на всіх рівнях. Потенціал відновлюваної енергетики в Україні стрімко зростає.

Проте Україні все ще необхідно здійснити серйозні структурні та інноваційні зміни в зеленому виробництві та поводженні з ТПВ [55]. Згідно з Індексом інноваційного розвитку 2021, опублікованим Bloomberg, Україна посідає 49 місце зі 132 опитаних країн. Водночас продуктивність праці в нашій державі є найгіршою (60-е місце), що свідчить про низький рівень технологічності та низьку додану вартість виробленої продукції. Розвиток валового внутрішнього продукту. Водночас за ефективністю вищої освіти країна посідає 28 місце, а за патентною активністю – 35, тобто має потенціал для розвитку. Сьогодні в Україні діють 12 інноваційних технопарків і 35 наукових парків, які займаються розвитком «циркулярної економіки». Головною метою їх діяльності є комплексна організація наукомісткого виробництва шляхом максимального створення та впровадження нових технологій та стимулювання розвитку творчого потенціалу фахівців [57]. За час діяльності Наукового парку протягом останніх років (у тому числі у 2013 р.) у сферах енергозбереження, робототехніки, нанотехнологій, досліджень і розробок, розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, питань розвитку особистості, суспільства, демографії та соціально-економічної принципи. , вивчати фізику. На жаль, більшість із них не фінансувалися державою, а реалізовувалися за рахунок власних та інших джерел [55].

Сьогодні в Україні найактуальнішою проблемою є проблема підвищення ефективності використання досягнень науки та впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень у виробництво. Різке падіння виробничого потенціалу та скорочення інноваційних витрат останніми роками призвели до принципової зміни становища виробничих комплексів. Він значною мірою застарів фізично і морально. У галузі скорочується виробництво наукоємної продукції, яка встановлює національні технологічні та технологічні стандарти. обмежена інноваційна активність

через низьку платоспроможність і низький державний попит, та недержавний сектор економіки. В умовах зниження попиту компанії та організації спочатку обмежують виробництво наукомісткої продукції та переходять на більш дешеву та технологічно простішу продукцію. Більшість вітчизняних підприємств працюють із зносом обладнання 75-80% [56].

Враховуючи те, що сучасний стан української економіки є детермінованим, слід зазначити, що Україна має достатній інноваційний та науково-технічний потенціал, особливо в інтелектуально-креативній сфері, проте він не використовується повною мірою та практично не має значний вплив на економіку. ЄС завжди суворо дотримувався принципів і цілей сталого розвитку та був відданий соціальному та економічному розвитку. Перехід до сталого розвитку та реалізація стратегічних цілей Європейської зеленої угоди передбачає розвиток науки, технологій та інновацій. Для стимулювання інноваційної активності у 2020 році Європейський Союз прийняв нову дев'яту рамкову програму досліджень і технологічного розвитку «Horizon Europe» на 2021-2027 роки, яка визначає перспективні довгострокові напрямки розвитку. Особливе місце в цій стратегії займають питання досліджень та інновацій. Завдяки впровадженню інновацій Європа стала лідером на світовій арені. Інновації дозволяють Європі реагувати на виклики та можливості, які представляють глобальні проблеми. Тому розвиток інноваційної політики є пріоритетним напрямком роботи ЄС, спрямованим на сталий соціально-економічний розвиток і високу конкурентоспроможність країни. Формально чіткої інноваційної політики в Європі немає. Інноваційна політика держав-членів ЄС і політика ЄС впроваджуються паралельно, але не обов'язково утворюють єдине ціле. Проте дослідницька та інноваційна діяльність ЄС спрямована на зміцнення співпраці між усіма країнами ЄС у програмах наукових і технологічних досліджень [57]. Міжнародне економічне співробітництво між ЄС та Україною включає передачу досвіду, знань та впровадження технологій і MES, а також сприяння залученню інвестицій для розробки та впровадження технологій у всіх секторах економіки. Програма

Horizon Europe, в якій Україна братиме участь у 2021 році, надає можливість брати участь у створенні експертизи для вирішення сучасних проблем, надає гранти на створення та впровадження нових технологій, фінансує проекти, що сприяють сталому розвитку. «Озеленення» економіки. Підтримувати передові дослідження, збільшувати потенціал європейських дослідників і надавати їм доступ до дослідницької інфраструктури в рамках Horizon Europe до 2027 року [58]. Програма спрямована на вирішення глобальних проблем, проведення досліджень у сфері охорони здоров'я, створення інклюзивного та безпечного суспільства, оцифрування промисловості, адаптацію до зміни клімату, підвищення енергоефективності та мобільності, а також збереження ресурсів. Horizon Europe сприяє максимізації інноваційного потенціалу ЄС та комерціалізації отриманих наукових знань, які є важливими передумовами для переходу до кліматичної нейтральності та сталої «циркулярної економіки».

На початку XXI століття інноваційна діяльність набуває все більшого значення для економічного розвитку всіх розвинених країн, у тому числі європейських. Поява глобальних проблем, таких як зміна клімату, дефіцит їжі, виснаження природних ресурсів і забруднення екосистем, вимагає рішучих дій. Інновації та технології є важливими факторами у вирішенні нагальних проблем, підтримці та підвищенні конкурентоспроможності країни. Зараз інноваційна політика є частиною інтеграційної політики ЄС, оскільки попит на цей ресурс зростає на етапі глобалізації. Реалізація рамкового плану науково-технічного розвитку відіграє важливу роль у реалізації великих проектів інноваційної політики. Ключовим пріоритетом Horizon Europe є міжнародна економічна співпраця, солідарність між науковцями, бізнесом і основною промисловістю для досягнення амбітної мети впровадження широкомасштабної реструктуризації європейської економіки на основі інновацій у бік сталого розвитку. Важлива частина вищезазначеного плану зосереджена на розвитку цифрової сфери та інформаційних технологій, що створює нові можливості для реалізації ініціативи цілісної трансформації ЄС

для сталого розвитку. Елементи цього процесу включають оцифрування фінансових і митних правил.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі роботи проаналізовано вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення, що згідно з оприлюдненим на сьогоднішній день економічним прогнозом Світового банку для регіону, війна, що триває в Україні, послабила перспективи відновлення економіки після пандемії в країнах з перехідною економікою та економікою, що розвивається, в Європі та Центральній Азії. У наступному році економічна активність залишатиметься значно зниженою. Очікувалося, що зростання становитиме лише 0,3% у 2023 році, оскільки зростання цін на енергоносії продовжує впливати на регіон. Проте наразі регіон пережив наслідки російського вторгнення в Україну краще, ніж очікувалося. Очікується, що цього року виробництво в регіоні впаде на 0,2%, чому сприятиме вище, ніж очікувалося, зростання в деяких найбільших країнах регіону та небажання деяких урядів розширювати пакети стимулювання пандемії. Очікується, що цього року економіка України скоротиться на 35%, оскільки на економічну діяльність значно вплинуло скорочення робочої сили, спричинене знищенням виробничих підприємств, забрудненням сільськогосподарських угідь та переміщенням понад 14 мільйонів людей. Згідно з останньою оцінкою Світового банку, потреби відновлення та відновлення (соціального, виробничого та інфраструктурного секторів) вимагатимуть щонайменше 349 мільярдів доларів це в 1,5 рази більше економіки України до війни.

ВИСНОВКИ

Досягнення Цілей сталого розвитку потребує системного та комплексного підходу. Цьому найбільше сприяють європейські механізми, наприклад між Україною та ЄС, не лише на галузевому рівні, а й на промисловому. Отже, за матеріалами нашого дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Безпідставна війна, розв'язана Російською Федерацією проти України під надуманими приводами, призвела до гуманітарних та економічних катастроф, які вийшли за межі наших кордонів. Одним із найтрагічніших наслідків цієї війни є зростання голоду у світі.

2. Україна та Російська Федерація є найважливішими постачальниками продовольства на світовий ринок – на них припадає 25,4% світового експорту пшениці та 17,6% експорту фуражного зерна. Прогнози про обмеження експорту продуктів харчування призвели до безпрецедентного зростання світових цін на продукти харчування.

3. Світовий продовольчий ринок сильно залежить від українського експорту сільськогосподарської продукції у випадку соняшникової олії – на Україну припадає майже 50% відповідного ринку. У короткостроковій перспективі замінити українську продукцію неможливо, оскільки частка України в структурі світового виробництва становить 30,6%. Це разом із загрозою санкцій щодо російського експорту призвело до зростання світових цін на соняшкову олію з 1700 до 2250 доларів. \$1 тонна.

4. Багато бідних країн, які зараз борються з катастрофічною нестачею продовольства, є реципієнтами українських зернових продуктів – до останнього моменту Україна була основним постачальником пшеничного зерна до Ефіопії, Лівану та Пакистану.

5. Україна є основним постачальником зерна кукурудзи до Китаю – її частка становить 78,3% китайського імпорту цієї продукції у 2021 році;

Блокування експорту української кукурудзи може зменшити поголів'я китайських свиней і скоротити виробництво аналогічної продукції.

6. Повернення до попереднього рівня українського аграрного експорту буде можливим лише за умови припинення бойових дій, відновлення контролю над усіма портами та безперервності цивільного судноплавства в Азовському та Чорному морях, оскільки логістичні можливості сухопутних та комунікаційного транспорту недостатньо, щоб забезпечити щомісяця продуктами харчування понад 1 млн тонн.

7. Є підстави для обережного оптимізму щодо внутрішнього продовольчого забезпечення України з таких причин:

Внутрішні запаси основних продуктів, таких як пшениця, кукурудза та соняшникова олія, формуються протягом 3-5 років;

За різними прогнозами, виробництво зернових і зернобобових, технічних та інших культур в Україні цього року буде достатнім для забезпечення продовольчого забезпечення країни;

Україна змушена суттєво скоротити експорт зернових продуктів, що може призвести до переходу на сільськогосподарське тваринництво та збільшення виробництва м'яса в районах, де не ведуться бойові дії.

Ми вважаємо, що найефективнішим MES між Україною та ЄС є розвиток транспортної інфраструктури та рівень сталого розвитку транспортно-логістичних послуг. Тому співпраця та ESM між Україною та ЄС у сфері транспорту відбувається в рамках Транспортної групи Східного партнерства. Співпраця в рамках Східного партнерства сприяє розвитку регіональних транспортних мереж та сприяє розвитку та модернізації основних транспортних шляхів між ЄС та Україною через Транс'європейську транспортну мережу (TEN-T) через інвестиції в дорожні та транспортні мережі. Будівництво та модернізація залізничних ліній для розвитку транспортного сполучення та інфраструктури. Важливим напрямком переходу до сталого розвитку є питання урбанізації та розвитку «розумних міст».

Так, програма фактично реалізована в Україні «розумного міста», серед яких місто Київ розглядає створення МОН для обміну науково-технічною інформацією, створення спільних компаній та організацію спільних форумів у сфері поводження з відходами. Ці процеси підтримуються EMN в рамках програми Horizon Europe та програми ЄБРР «Зелені міста». До моменту впровадження країни ЄС активно залучають країни світу, включно з Україною «Език». Зокрема, виражається: здійсненням міжнародної торгівлі інноваційною продукцією, спільним створенням проривних інноваційних технологій, створенням спільних підприємств, спільною організацією заходів та форумів тощо. Нарешті Питання сталого розвитку та захисту навколишнього середовища мають важливе значення для розвитку міжнародного економічного співробітництва, а для побудови нової «зеленої економіки» необхідні глобальні рішення. Саме завдяки «циркулярній економіці» ми можемо досягти «зеленого» економічного зростання та досягти мети сталого розвитку. Однак ці концепції вимагають комплексного підходу до досягнення поставлених цілей, а також трансформаційних дій для відбудови економіки та збалансування економічної, соціальної та екологічної сфер. Лише значні соціальні, економічні та екологічні зміни можуть мати позитивний вплив на довкілля.

Багато організацій працюють над актуальними глобальними проблемами: ЄБРР, ООН, СОТ, Європейська комісія, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Partnership for Action on a Green Economy (PAGE), Green Growth Knowledge Platform (GGKP). Організація Об'єднаних Націй та її спеціалізовані установи, такі як Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Програма промислового розвитку ООН, Департамент ООН з економічних і соціальних питань (DESA) і Конференція ООН з торгівлі та розвитку, керують діяльністю на цю тему через гуманітарні справи та проводять різноманітні заходи. Різноманітні моніторинги та статистичні розрахунки ілюструють рівень розвитку країн у різних сферах життя. У 2015 році Організація Об'єднаних Націй

запропонувала Цілі сталого розвитку, спрямовані на подолання бідності, адаптацію до зміни клімату та досягнення соціально-економічного добробуту без руйнування екосистем. Міжнародна економічна співпраця, співпраця та партнерство між урядами та громадянами сприяють реалізації Цілей сталого розвитку. Метою є досягнення наступних цілей сталого розвитку: подолання бідності, усунення голоду та сприяння сталому розвитку сільських територій. Економіка, яка забезпечує людям засоби до існування, забезпечує якісну освіту та заохочує громадян до навчання, розширює можливості жінок, раціонально управляє водними ресурсами та твердими відходами, сприяє розвитку відновлюваної енергії, створює стійку інфраструктуру, сприяє всебічній та стійкій індустріалізації та інноваціям, забезпечує безпеку та сталий розвиток екологічні міста Гарантія та ключові моменти сталого розвитку міст, забезпечення переходу до раціональних моделей споживання та виробництва, адаптація до зміни клімату, захист морських ресурсів для сталого розвитку, захист та відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальов Б. Л. (2009). Стратегії сталого розвитку: історична ретроспектива. *Механізм регулювання економіки*. С.192-197.
2. Онуфрік І. П. (2009). Економічне зростання, сталий розвиток та українські реалії. *Вісник Національного лісотехнічного університету України*. Вип. 19.7. С.180-186.
3. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" від 12.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Програма дій „Порядок денний на ХХІ століття” („AGENDA 21”) (2000). *Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт „Планета Земля” 1992.)*. 359 с.
5. Сивак Р. Б. (2015). Концепція сталого розвитку світового господарства та трансформація системи цінностей з позиції наукових розвідок. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. С. 95-103.
6. Хвесик М. (2012). Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України. *Економіка України*. № 6. С. 4-12.
7. Грищук А.М. (2018). Інноваційні перетворення в АПК України: проблеми та перспективи. *Економіка і суспільство*. 115-121. https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/32.pdf .
8. Кирилюк Є.М. (2011). Аграрний ринок як економічна категорія: сутнісні ознаки й особливості. http://www.agrosvit.info/pdf/12_2011/2.pdf .
9. Ткач І.І. (2014). Теоретико-методологічні засади екологічної парадигми. Тернопіль. ТНЕУ. 488.
10. Сидорович О.Ю. (2015). Діалектика оподаткування: інституціональні консенсуси і конфлікти. *Екон. Думка*. 432.
11. Андрійчук В.Г. (2016). Сучасний аспект методології наукових досліджень. *Економіка АПК*. 7. 87-94.

12. Harbach, Heinrich (2011). *Wirtschaft ohne Markt. Transformationsbedingungen für ein neues System der gesellschaftlichen Arbeit*, Berlin: Karl Dietz Verlag.
13. Логоша Р.В. (2019). Особливості формування і розвитку ринку в різних суспільних формаціях. http://economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/2.pdf.
14. Berend, Ivan T. (2007): *Markt und Wirtschaft. Ökonomische Ordnungen und wirtschaftliche Entwicklung in Europa seit dem Jahrhundert*, Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht GmbH&Co. KG.
15. Павленчик Н.Ф. (2014). *Ринок сільськогосподарської продукції: методологічні та методичні основи формування і функціонування*. Львів : Ліга-Прес. 392.
16. Енгельс Ф. (1981). *Походження сім'ї, приватної власності і держави (У зв'язку з дослідженнями Льюїса Г. Моргана) / Ф. Енгельс*. Політ-видав України. 186.
17. Каутський К. (1957). *Економічне вчення Карла Маркса*. Держполітвидав УРСР. 216.
18. *Buch und Buchhandel in Zahlen 2016*. (2016). http://www.buchmesse.de/images/fbm/dokumente-ua6/buchmarkt_deutschland_2016_dt.pdf_58507.pdf.
19. Хірівський Р. (2021). Перспективи розвитку АПК України в умовах посилення міжнародної конкуренції. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 184-191.
20. Чала В.С., Ротко А.О. (2020). Вплив економічної глобалізації на експортний потенціал агропромислового комплексу України. *Економічний простір*. 163. 67-72.
21. Чуб А.В. (2021). Сучасний стан та тенденції розвитку агропромислового комплексу України. *Класичний приватний університет. Приазовський економічний вісник*. 36-41. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/5_28_ukr/7.pdf.

22. Головачова О.С. (2013). Проблеми та перспективи розвитку інфраструктури аграрного ринку України. Бізнес Інформ. 5. 178-183.
23. Лемешко Т. Б. Високі технології в АПК. URL: <http://elib.timacad.ru/dl/full/r140.pdf/view> .
24. Focus on Comext – International trade in goods. (2023). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/focus-on-comext> .
25. Extra-EU trade in agricultural goods – Statistics Explained (2022). [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU trade in agricultural goods#EU trade in agricultural products: surplus of .E2.82.AC33 billion](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU_trade_in_agricultural_goods#EU_trade_in_agricultural_products:_surplus_of_.E2.82.AC33_billion) .
26. Дригола К.В., Вертелецька О.М., Бойко В.В. (2019). Агропромисловий комплекс України в контексті виходу на міжнародний ринок. Економічний простір. 146. 5-19.
27. Державний комітет статистики України. (дата звернення: 17.05.2023). <http://www.ukrstat.gov.ua> .
28. Стан галузей рослинництва та тваринництва у 2015–2020 роках. <https://agropolit.com/spetsproekty/736-stangaluzi-roslinnitstva-ta-tvarinnitstva-2015-2020-roki> .
29. Лаврук О.В. (2020). Особливості європейських моделей державної політики у розвитку тваринництва. Публічне управління і адміністрування в Україні. 20. 45-50.
30. Лисенко Г.П. (2020). Пріоритетні напрями державної стратегічної політики розвитку тваринництва в Україні. Продовольчі ресурси. 14. 277-288.
31. Завадяк Р.І. (2018). Стратегія як центральний елемент стратегічного менеджменту. Науковий вісник Ужгородського університету. 154-158.
32. CAP 2023-27. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en .

33. Босак А.О., Мустафаєва Л.А. (2019). Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 24. 1. 48-54.
34. Тарасенко С.В., Глубока Н.А., Кириченко Д.О. (2018). Експортна спеціалізація України: вектори розвитку. Інтернаука. 9(2). 36-41.
35. Барилевич О.М. (2015). Стан та проблеми розвитку сільського господарства України. Молодий вчений. 8. 36-39.
36. Даниленко А.С. (2013). Організаційно-економічні засади реалізації експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Економіка та управління АПК. 11. 5-10.
37. Содома Р.І., Агрес О.Г., Шматковська Т.В. (2020). Діджиталізація платіжних систем. Вісник Львівського національного аграрного університету. Економіка АПК. 27. 75-82.
38. Лупенко Ю. О. (2015). Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2 (2). 30-34.
39. Ващишин М. Я. (2014). Тенденції розвитку аграрного права України. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. 197 (1). 63-68.
40. Савельєва О. М. (2014). До питання про перспективи розвитку аграрного права України в умовах забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. Право і суспільство. №2. 111-115.
41. У НААН розрахували, скільки врожаю Україна втратить цього річ через війну : офіційний веб- сайт НААН. (2020). <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3366-u-naan-rozrakhuvaly-skilky-vrozhayu-ukrayina-vtratyt-tsohorich-cherez-viynu-komentar-mykolypuhachova-superagronomcom.htm> .

42. Вдовенко Н. М., Сокол Л. М. (2016). Макроекономічна оцінка аграрного сектору економіки України за умов інтеграційних процесів. Науковий Вісник Полісся. Чернігів: ЧНТУ. 3 (7). 22-28.
43. Кваша С. М., Власов В. І. (2014). Зміни у тенденціях глобальної торгівлі в напрямках регіональної інтеграції. Економіка АПК. 7. 133-142.
44. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020». (2020). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> .
45. Competitiveness and Private Sector Development (2020). http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/competitiveness-and-private-sector-development_20765762 .
46. Corruption Perceptions Index (2016). http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 .
47. The Global Competitiveness Report 2016-2017. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-17.pdf.
48. The International Monetary Fund. World Economic Outlook Database April 2016 edition. (2016). <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/index.aspx> .
49. Vdovenko N. M., Sokol L. M., Shepeliev S. S. (2017). Ukrainian trading fish and fishery / aquaculture products. Transformation of international economic relations: modern challenges, risks, opportunities and prospects: [collective monograph]. Riga: Lithuania. 2. 53-76.
50. Статистичний збірник «Сільське господарство України». 2016. Державна служба статистики України. 360. <http://www.ukrstat.gov.ua> .
51. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. (дата звернення 13.05.2023). <http://www.me.gov.ua> .
52. Лупенко Ю. О. (2015). Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. №. 2 (2). С. 30-34.

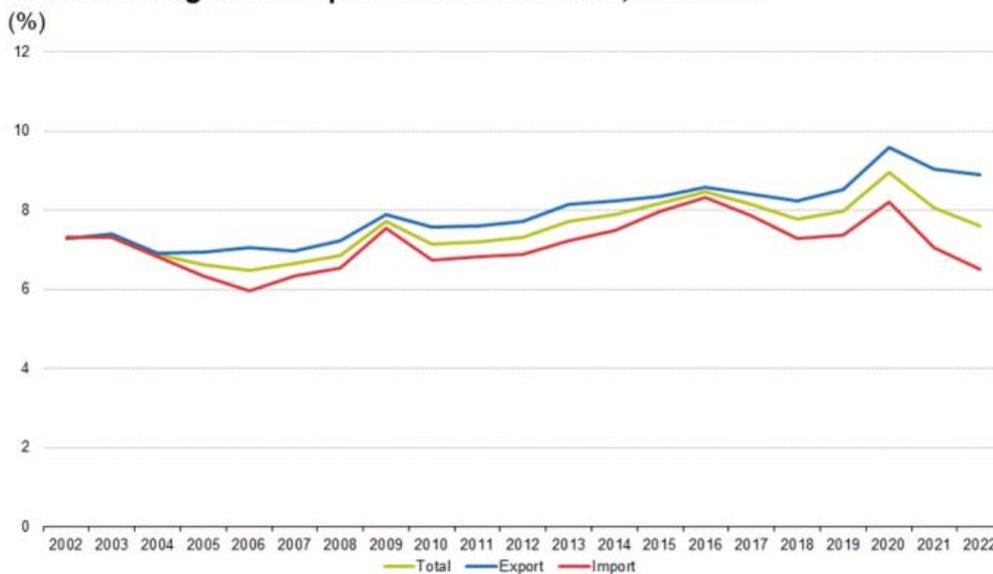
53. Ващишин М. Я. (2014). Тенденції розвитку аграрного права України. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. 197 (1). 63-68.
54. Савельєва О. М. (2014). До питання про перспективи розвитку аграрного права України в умовах забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. Право і суспільство. 2. 111-115.
55. Савельєва О. М. (2016). Предмет аграрного права України в умовах сталого розвитку. Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00. 06. Харків. 220.
56. У НААН розрахували, скільки врожаю Україна втратить цьогоріч через війну : офіційний веб-сайт НААН. (2023). <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3366-u-naan-rozrakhuvaly-skilky-vrozhayu-ukrayina-vtratyt-tsohorich-cherez-viynu-komentar-mykoly-puhachova-superagronomcom.htm> .
57. Михайлов А.П. (2016). Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. Науковий вісник УМО «Економіка та управління». 1. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvumo_2016_1_9 .
58. Лопатюк Р.І., Білецька Н.В. (2015). Забезпечення ефективного виробництва аграрних підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 1. 189-193.
59. Статистичний збірник “Сільське господарство України – 2018” (2019). Державна служба статистики України. 235.
60. Статистичні дані FAOSTAT. (дата звернення: 15.05.2023). <http://faostat3.fao.org/faostatgateway/go/to/download/FB/FBS/E> .
61. П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко (2005). Аграрна реформа в Україні. За ред. П.І. Гайдуцького. К.: ННЦ ІАЕ. 424 с.
62. Даниленко А.С. (2009). Державна підтримка аграрного сектору економіки в контексті формування передумов для сталого економічного розвитку. Вісн. Біло-церк. держ. аграр. ун-ту. 63. 3–8.

63. Лупенка Ю.О., Месель-Веселяк В.Я. (2012). Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. За ред.. К.: ННЦ ІАЕ. 218.
64. Саблук П.Т. (2011). Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні. Економіка АПК. 5. 3-16.
65. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. (2016). Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 6. 37-49.
66. Жаліла Я.А. (2011). Розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні. Аналіт. доп. / за ред. К.: НІСД. 29 .
67. Сільське господарство України 2017. (2018). Статистичний збірник. 245.
68. Державна служба статистики України. (дата звернення 20.04. 2023). <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
69. Рогач С.М. (2017). Сучасний еколого-економічний стан та тенденції аграрного землекористування в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 25. 43-48.
70. Буга Н.Ю. (2014). Стан та проблеми аграрного сектору економіки України в сучасних умовах. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 1. 64-70. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vanp_2014_1_11.pdf .
71. Самойлик Ю. В., Демиденко Л. М., Щербань А. М., Непийвода С. О. (2019). Світовий потенціал розвитку аграрного сектору економіки. Ефективна економіка. 10. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7301> .
72. Аграрний сектор економіки: підсумки 2022 та прогноз на 2023 рік. (2022). Niss.gov. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahramnyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik> .
73. Негрей М. (2022). Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. Економіка та суспільство. <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474> .

ДОДАТКИ

ДОДАТОК Б

EU share of agricultural products in total trade, 2002-2022

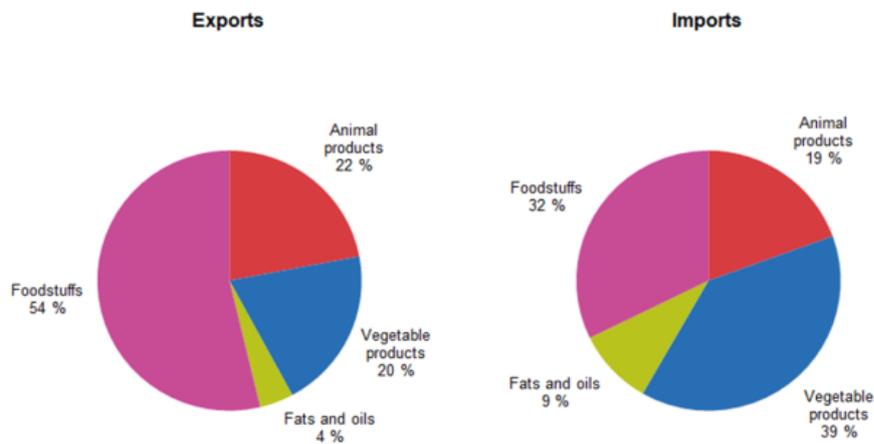

Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

eurostat

Експорт-імпорт ЄС

EU exports and imports of agricultural products by category, 2022

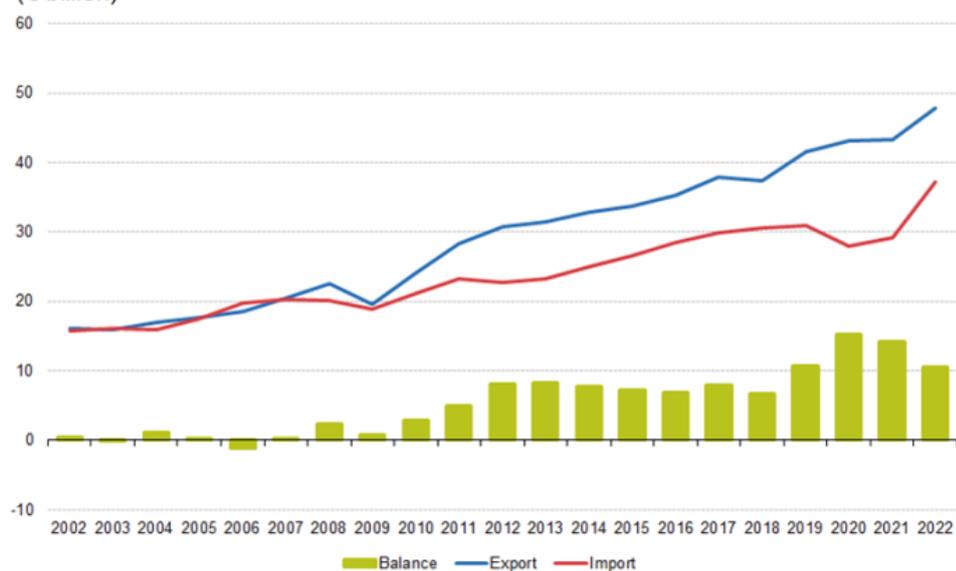
Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

eurostat

Окремий розподіл категорій

EU trade in animal products, 2002-2022

(€ billion)

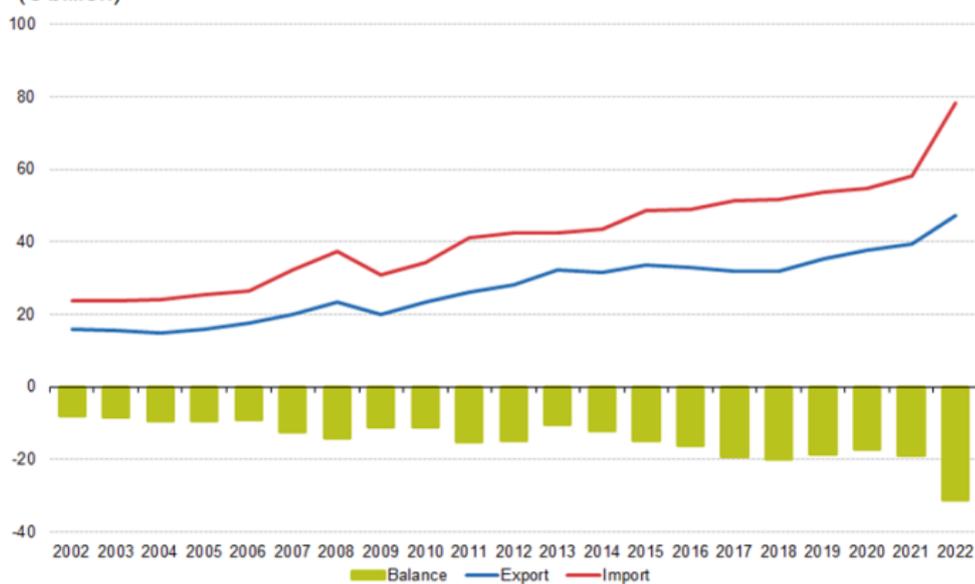
Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

eurostat

Загальний обсяг торгівлі продуктами тваринного походження

EU trade in vegetable products, 2002-2022

(€ billion)

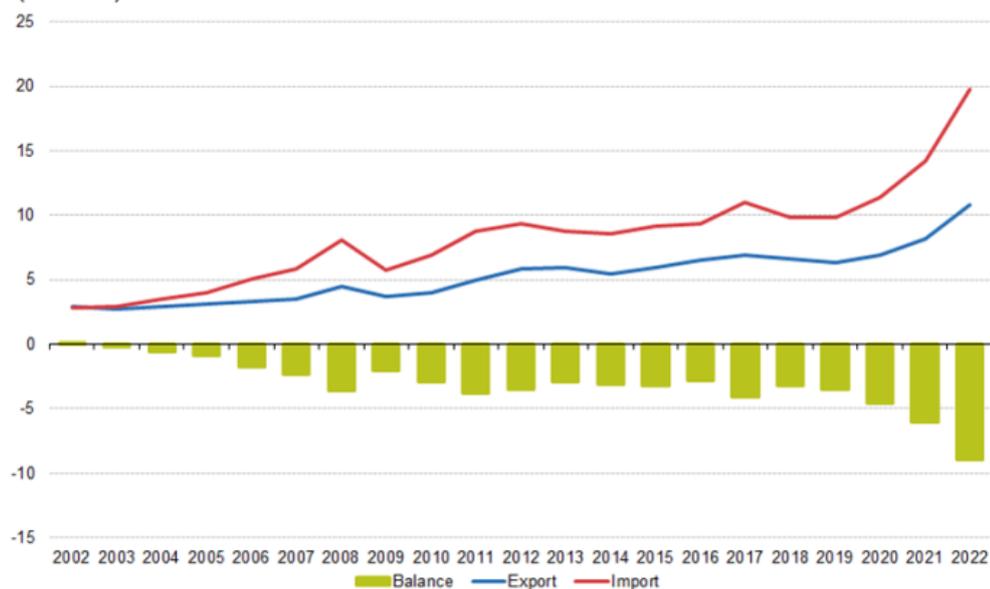
Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

eurostat

Загальний обсяг торгівлі продуктами рослинного походження

EU trade in oils and fats, 2002-2022

(€ billion)

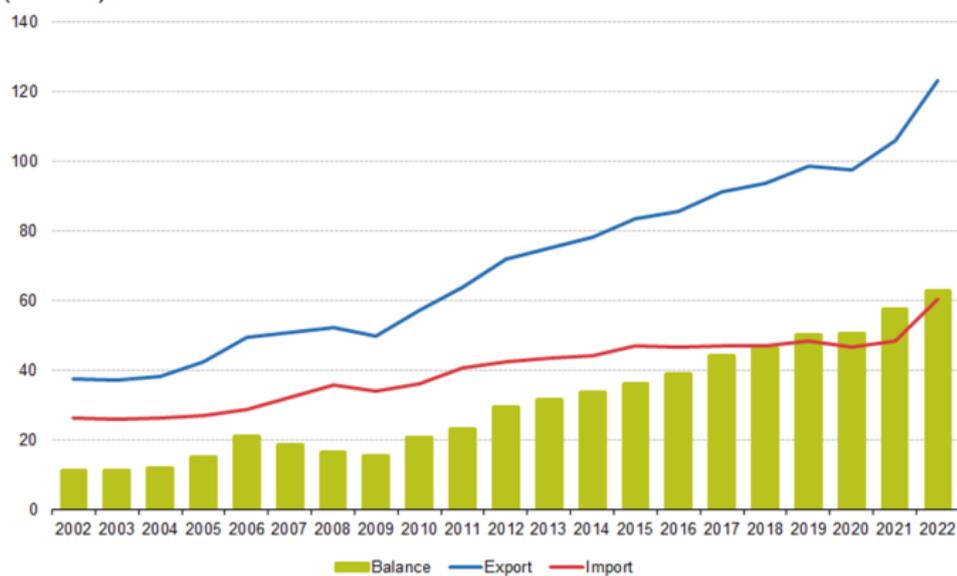
Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

eurostat

Загальний обсяг торгівлі олія та жири

EU trade in foodstuffs, 2002-2022

(€ billion)

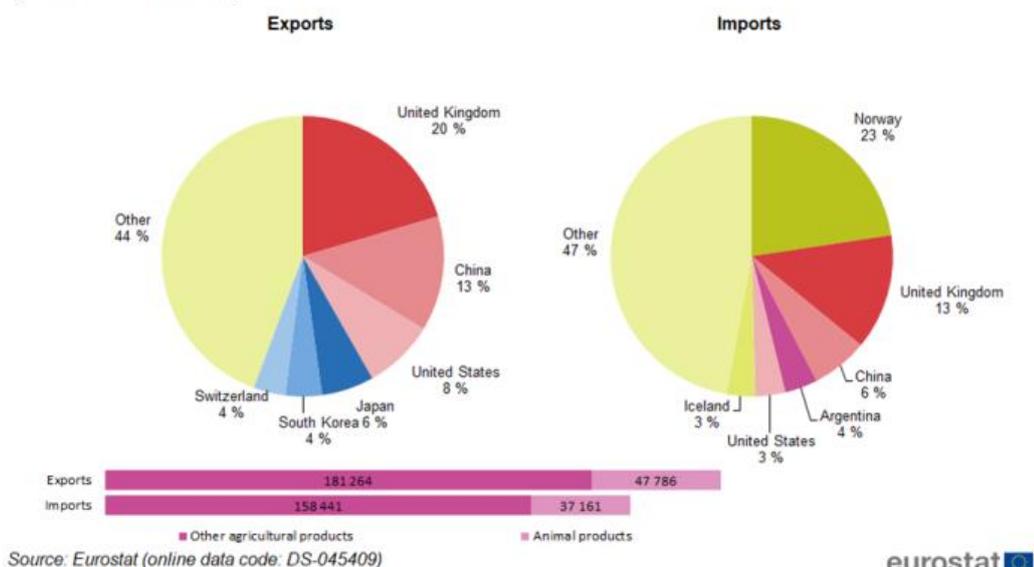

Source: Eurostat (online data code: DS-045409)

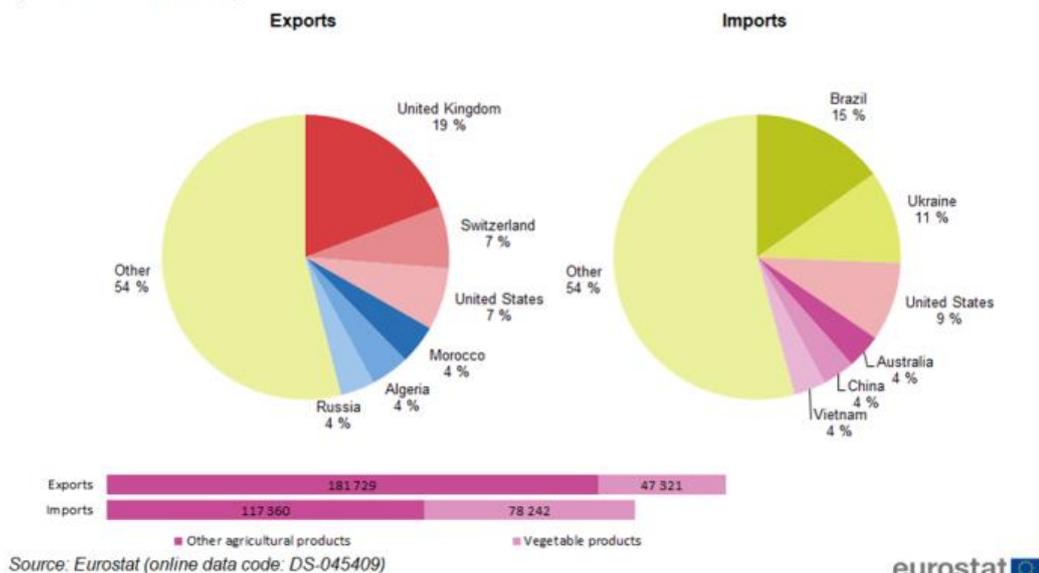
eurostat

Загальний обсяг торгівлі продуктами харчування

EU exports and imports of animal products by main partner, 2022 (shares and € million)

EU exports and imports of vegetable products by main partner, 2022 (shares and € million)

Основні торгові партнери сільськогосподарської продукції